

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

152

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Aleksandra Krajewska •
Dariusz Baj • Roman Wróblewski

IMMUNITET DYPLOMATYCZNY

Historia, zakres, obowiązywanie na gruncie prawa karnego
i prawa wykroczeń

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2016

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Nakład 44 egz.

Spis treści

Wstęp	5
1. Historia immunitetu dyplomatycznego	7
2. Podstawy prawne immunitetu dyplomatycznego	9
3. Zakres immunitetu dyplomatycznego	10
4. Prawo dyplomatyczne	14
4.1. Przykłady incydentów dyplomatycznych i naruszeń immunitetu dyplomatycznego na przestrzeni XIX i początków XX w.	14
4.2. Przykładowe naruszenia immunitetu dyplomatycznego po 1945 r.	15
5. Obowiązywanie immunitetu dyplomatycznego na gruncie prawa karnego	19
5.1. Działania Policji wobec osób posiadających immunitet	24
6. Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP	34
Bibliografia	47

Próbując zdefiniować przywileje i immunitety dyplomatyczne, można stwierdzić, że jest to „ogół uprawnień składających się na szczególną sytuację prawną i protokolarną osób występujących w imieniu państwa za granicą, zapewniających im możliwość swobodnego pełnienia urzędowych funkcji”¹. W doktrynie prawa międzynarodowego, jak również polskiego prawa karnego są wyróżniane immunitety krajowe, np. immunitet prezydencki, parlamentarny, oraz immunitety zakrajowe – immunitet dyplomatyczny oraz konsularny. Jednakże ze względu na złożoność problematyki, w niniejszej publikacji zostanie podjęte głównie zagadnienie immunitetu dyplomatycznego oraz kwestie dotyczące odpowiedzialności za przestępstwa osób posiadających immunitet dyplomatyczny na gruncie polskiego prawa karnego.

Etimologia słowa immunitet wywodzi się z języka łacińskiego. *Immunitas* to inaczej „wolny od obowiązków”².

W średniowieczu immunitet ustalał całkowite lub częściowe zwolnienie ludności od zobowiązań feudalnych na rzecz państwa (immunitet ekonomiczny), jak również całkowite lub częściowe zwolnienie od odpowiedzialności prawnej przed sądami urzędników książęcych (immunitet sądowy)³.

W rozumieniu prawa międzynarodowego występuje różnica między przywilejem a immunitetem. Przywilej jest traktowany jako prawo do robienia czegoś, do czego pozostali obywatele nie posiadają upoważnienia, natomiast immunitet charakteryzuje prawne zwolnienie od obowiązku wykonywania czegoś, do czego wszyscy inni są zobligowani⁴. W praktyce immunitet oznacza prawo do nietykalności osobistej lub zwolnienie od odpowiedzialności sądowej. Inaczej mówiąc, wyznacza ściśle określone przywileje osób fizycznych lub osób prawnych wobec organów państwowych na podstawie zakresu pełnionych obowiązków. Na tej podstawie można rozróżnić immunitet: sędziowski, prokuratorski, parlamentarny, dyplomatyczny, konsularny oraz immunitet funkcjonariuszy międzynarodowych, jak również immunitet obcego państwa⁵.

Przywileje dyplomatyczne do 1961 r. funkcjonowały głównie na podstawie międzynarodowego prawa zwyczajowego, konwencji dwustronnych i zasady tzw. kurtuazji międzynarodowej oraz normy prawa wewnętrznego⁶.

¹ *Encyklopedia PWN*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1997, t. 5, s. 386.

² *Słownik wyrazów obcych*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1999, s. 463.

³ *Encyklopedia PWN*, t. 3, s. 20.

⁴ C. Berezowski, W. Góralczyk, K. Libera, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa 1967, s. 281.

⁵ *Encyklopedia PWN*, t. 3, s. 20.

⁶ *Encyklopedia PWN*, t. 5, s. 386.

1. Historia immunitetu dyplomatycznego

Tematyka immunitetu pojawia się w historii wraz z funkcjonowaniem instytucji posła w starożytnej Grecji. Poselstwa były powoływane w sytuacji, gdy zaistniała potrzeba załatwienia określonej sprawy. W trakcie pełnienia swej misji dyplomatycznej poseł wyposażony był w różdkę oliwną lub laurową, zwieńczoną dwoma wężami. Symbolizowało to chytryść i roztropność. Poseł posiadał też listy uwierzytelniające oraz instrukcje poselskie. Już wtedy obowiązywała zasada osobistej nietykalności posła (usankcjonowana prawem i religią).

W okresie starożytnego Rzymu poseł otrzymywał złoty pierścień, który zezwalał na bezpłatny przejazd i otrzymywanie diet. Misja poselska charakteryzowała się szczegółowym ceremoniałem jej przyjmowania, uzależnionym od tego, czy poseł przybywał z państwa zaprzyjaźnionego, czy wrogiego⁷. Tak więc już w czasach starożytnych wykształcała się określona procedura wysyłania oraz przyjmowania poselstw, co stanowiło załączek współczesnego protokołu dyplomatycznego.

Kolejny okres w historii, który szczególnie rozwinął dyplomację i towarzyszący jej ceremoniał – protokół, a wraz z nim kwestie dotyczące przywilejów i immunitetów poselskich, to czas Cesarstwa Bizantyjskiego. W tym okresie na stałe już obowiązywały zwyczajowe zasady dotyczące nietykalności osobistej posłów oraz określone dogodności, uprzywilejowania związane z ceremoniałem przyjmowania misji poselskich, które wraz z biegiem czasu ewaluowały w kierunku immunitetu, jaki wykształcił się w późniejszym okresie⁸.

Początki współczesnego porządku protokołarnego sięgają średniowiecznej Europy. Rolę posłów pełnili wówczas w przeważającej części duchowni, ze względu na ich znajomość języka łacińskiego, który w tym czasie obowiązywał jako język dyplomacji. W tym okresie historycznym poselstwa były wysyłane w celu zawierania sojuszy, negocjacji pokojowych lub aranżacji małżeństw dynastycznych. Sposób przyjmowania posłów przez władcę ściśle określały zwyczaje dworskie. Dopiero w okresie XV-wiecznego rozwoju handlowego miast włoskich, który doprowadził do wzmożonej aktywności dyplomatycznej w całej Europie, rolę posłów zaczęli pełnić wybitni obywatele i arystokraci, jak również kupcy i bankierzy. Był to również czas, kiedy sporadycznie pojawiały się pierwsze stałe przedstawicielstwa poselskie⁹. Przełomowym okresem dla kształtowania się współczesnego protokołu dyplomatycznego było odkrycie Ameryki oraz rozwój handlu z Indiami. Na europejskich dworach królewskich powstawały liczne stałe przedstawicielstwa oraz kancelarie, które były odpowiedzialne za konstruowanie oraz obieg korespondencji dyplomatycznej, często opatrzonej klauzulą poufności. W XVII w. Francja i Anglia przodowały w liczebnym posiadaniu stałych przedstawicielstw dyplomatycznych z funkcjonariuszami w randze ambasadorów nadzwyczajnych i pełnomocnych.

Proces tworzenia się stałych misji dyplomatycznych w Europie wymusił automatycznie ewaluację zagadnień związanych z przywilejami i immunitetami posłów. Immunitet osobistej nietykalności posła przestał już wystarczać. Obowiązująca ówczesnie zasada wzajemności i międzynarodowo uznany obyczaj kurtuazyjnego traktowania przedstawicielstw diploma-

⁷ E. Pietkiewicz, *Protokół dyplomatyczny*, Warszawa 1998, s. 11.

⁸ J. Piekarski, C. Ikonowicz, *Protokół dyplomatyczny. Dobre obyczaje*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2007, s. 11.

⁹ Tamże, s. 12–13.

tycznych sprzyjał poszerzaniu zakresu przywilejów i immunitetów dyplomatycznych. W celu zapewnienia posłowi niezależności niezbędnej do wykonywania obowiązków zawodowych wynikających z jego stanowiska zaczęto rozszerzać uprzywilejowania na immunitet jurysdykcyjny, który zwalniał posłów państwa wysyłającego od odpowiedzialności sądowej w państwie przyjmującym¹⁰. Stopniowo poszerzono również immunitet obejmujący rezydencję posłów i inne pomieszczenia wynajmowane do pełnienia poselstwa. Kolejnym etapem było wprowadzenie immunitetu obejmującego mienie wysłannika dyplomatycznego. Zapoczątkowany został wówczas powolny proces rozciągania immunitetu nie tylko na wysłanników dyplomatycznych, ale również na urzędowy personel i służbę prywatną.

W drugiej połowie XVII w. większość władców państw europejskich zdawało sobie sprawę, jak istotne jest tworzenie stałych przedstawicielstw poselskich ze względu na skuteczność i efektywność prowadzenia polityki zagranicznej. Dalszy rozwój wydarzeń na arenie międzynarodowej spowodował, że na początku XIX w. niezbędne były uregulowania, które szczegółowo doprecyzowałyby kwestie omawiane w niniejszej publikacji. W 1815 r. odbył się kongres wiedeński, który zapoczątkował erę równorzędnego traktowania państw suwerennych, określając tym samym nowy porządek polityczny w Europie, jak również nowy system międzynarodowy, oparty na decyzjach osiągniętych przez rokowania dyplomatyczne (system kongresowy). Kongres wiedeński ustalił również trzy klasy szefów misji dyplomatycznych: ambasadorów i nuncjuszy, posłów oraz *charge d'affaires*. Z perspektywy zagadnień dotyczących przyznawania przywilejów i immunitetów istotne były również zapisy związane z zasadą alternatu oraz precedencji (starszeństwa i pierwszeństwa) w dyplomacji, które zostały zawarte w protokole kongresu wiedeńskiego, stąd też wywodzi się współczesna nazwa protokołu dyplomatycznego. Późniejsza konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. potwierdziła ustalony na kongresie wiedeńskim podział na trzy klasy szefów misji dyplomatycznych, jak również określiła szczegółowo zasady związane z immunitetami dyplomatycznymi oraz nadała zapisom zawartym w protokole kongresu wiedeńskiego charakter powszechnie obowiązującej w stosunkach międzynarodowych normy prawnej.

W Polsce już za panowania dynastii piastowskiej odnotowano prężnie funkcjonującą działalność poselską. W dalszych okresach historycznych przyjmowano liczne poselstwa i wysyłano własnych wysłanników do wielu krajów. Okres 1506–1530 r. – panowanie Zygmunta Starego – zwany jest w literaturze złotym wiekiem dyplomacji polskiej. Wysłano wtedy 148 poselstw za granicę RP.

W późniejszym okresie dopiero król August Poniatowski podjął się odnowienia dyplomacji. W 1775 r. został utworzony Departament Interesów Cudzoziemskich w ramach Rady Nieustającej. Organ był załączkiem współczesnego ministerstwa spraw zagranicznych. Sejm Czteroletni ustanowił deputację do spraw zagranicznych, której powierzono stworzenie stałych poselstw za granicą. Dalszą reformę służby zagranicznej przerwała utrata niepodległości przez Rzeczpospolitą Polską¹¹. Wraz z odbudową państwa polskiego w 1918 r. następował proces kształtowania się na nowo zrębów polskiej służby zagranicznej. Los wystawił polską dyplomację na kolejną próbę podczas funkcjonowania rządu na uchodźstwie w okresie II wojny światowej. Należy stwierdzić, iż również czas Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej do roku 1989 charakteryzował się swoistą specyfiką utrzymywania stosunków dyplomatycznych, wynikającą z okresu tzw. zimnej wojny oraz znajdowania się w sferze wpływów Związku Radzieckiego. Na podkreślenie jednak zasługuje fakt, iż już w 1965 r. Polska ratyfikowała konwencję wiedeńską o stosunkach dyplomatycznych, przyjmując tym samym na siebie obowiązek jej stosowania i przestrzegania, natomiast w 1982 r. ratyfikowała konwencję wiedeńską z 1963 r. o stosunkach konsularnych.

¹⁰ E. Pietkiewicz, *Protokół dyplomatyczny*, s. 25.

¹¹ J. Piekarski, C. Ikonowicz, *Protokół dyplomatyczny. Dobre negocjacje biznesu*, s. 14–15.

2. Podstawy prawne immunitetu dyplomatycznego

U podstaw usankcjonowania przywilejów i immunitetów dyplomatycznych leżały teoria eksterytorialności oraz teoria reprezentacji, które dominowały do końca XVII w. Obecnie te teorie zostały obalone przez obowiązującą teorię interesu funkcji, na podstawie której został sporządzony wstęp do konwencji wiedeńskiej z 1961 r. Teoria ta głosi, iż przywileje i immunitety służą do stworzenia odpowiednich warunków do wykonywania zadań wynikających z pełnionej funkcji dyplomatycznej¹².

Współcześnie w prawie międzynarodowym kwestie dotyczące dyplomacji, w tym również immunitetów dyplomatycznych i konsularnych, reguluje:

- Konwencja z 13 lutego 1946 r. o przywilejach i immunitetach ONZ;
- Porozumienie między ONZ a rządem Szwajcarii z 1 sierpnia 1946 r. w związku z utworzeniem Europejskiego Biura ONZ w Genewie;
- Konwencja z 21 listopada 1947 r. o przywilejach i immunitetach organizacji wyspecjalizowanych;
- Umowa z dnia 26 czerwca 1947 r. w sprawie siedziby zawarta między ONZ a rządem USA;
- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r.;
- Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych z 1963 r.;
- Konwencja o misjach specjalnych z 1969 r.;
- Konwencja z dnia 14 grudnia 1973 r. o zapobieganiu i karaniu przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, włącznie z przedstawicielami dyplomatycznymi;
- Konwencja z dnia 14 marca 1975 r. w sprawie statusu przedstawicieli państw w organizacjach międzynarodowych, o charakterze powszechnym.

Należy stwierdzić, że najważniejszymi aktami o charakterze międzynarodowym regulującymi kwestie immunitetów dyplomatycznych i konsularnych są z całą pewnością: konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. oraz konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych z 1963 r.

W Polsce, poza obowiązującym prawem międzynarodowym, szczegółowymi krajowymi aktami prawnymi regulującymi kwestie dotyczące służby dyplomatycznej i konsularnej są:

- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.)¹³,
- ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsuli (Dz. U. z 2002 r. Nr 215, poz. 1823, z późn. zm.).

Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. określiła szczegółowo zakres osobowy, rzeczowy, terytorialny oraz czasowy przywilejów i immunitetów dyplomatycznych. Zgodnie z tymi wytycznymi, Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) reguluje sposób postępowania wobec osób posiadających immunitet dyplomatyczny.

¹² Tamże, s. 26.

¹³ Więcej: K. Szczepanik, *Dyplomacja Polski 1918–2005*, Wydawnictwo Akson, Warszawa 2005, s. 169.

3. Zakres immunitetu dyplomatycznego

Jak już wcześniej wspomniano, przywileje i immunitety mają swoją podstawę w teorii funkcjonalnej głoszącej, iż mają one służyć stworzeniu odpowiednich warunków do skutecznego wykonywania misji dyplomatycznej. Przywileje i immunitety wynikają również z obowiązującej w prawie międzynarodowym zasady uznającej równość i suwerenność państw na arenie międzynarodowej.

Według konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. przywileje i immunitety dyplomatyczne obejmują:

1. Prawo do używania flagi i symbolu państwa wysyłającego (art. 20)

Konwencja reguluje sposób używania flagi i symbolu państwa wysyłającego misję dyplomatyczną. Jej zapisy dotyczą szczegółowych zasad posługiwania się flagą i symbolem własnego państwa na budynkach misji dyplomatycznej i środkach transportu, którymi porusza się jedynie szef misji, oraz budynkach rezydencji szefa misji. Prawo to nie dotyczy pozostałych pracowników dyplomatycznych. Co istotne, obowiązkiem państwa przyjmującego misję dyplomatyczną jest ochrona flagi i symbolu państwa wysyłającego misję dyplomatyczną. Niewywiązanie się z tej powinności niesie ze sobą poważne konsekwencje prawne na poziomie międzynarodowym¹⁴.

2. Nietykalność pomieszczeń misji dyplomatycznej (art. 22 i 30)

Immunitet ten niezbędny jest do zaistnienia warunków, w których misja dyplomatyczna może w sposób odpowiedni i właściwy wykonywać swoje zadania. Państwo przyjmujące misję dyplomatyczną zobowiązuje się do zaniechania wszelkiej ingerencji na terenie misji dyplomatycznej bez zgody szefa misji (nietykalność pomieszczeń misji ma charakter absolutny), zaniechania udostępniania pomieszczeń misji bez zgody szefa, nawet na cele publiczne, oraz zobowiązuje do zapewnienia pomieszczeniom misji dyplomatycznej odpowiedniej ochrony również przed wtargnięciem na teren misji osób postronnych. Ochrona misji dyplomatycznej ma zapobiegać tym samym wszelkim próbom naruszenia godności misji dyplomatycznej. Immunitet nietykalności w tym przypadku jest rozszerzony również na środki transportu misji dyplomatycznej¹⁵.

3. Nietykalność archiwów i dokumentów misji (art. 24)

Pod pojęciem „archiwa i dokumenty misji” rozumie się: dokumenty urzędowe, korespondencję, książki, filmy, nagrania audio, rejestry korespondencji itp. Nie ma wymogu ich specjalnego oznaczenia (np. jako dokumenty misji). Nie jest również powiedziane, że archiwa i dokumenty misji muszą znajdować się jedynie w pomieszczeniach misji. Podlegają one ochronie niezależnie od oznaczenia i od miejsca, w którym się znajdują. Istotne jest, że dokumenty i archiwa misji są chronione i objęte immunitetem nietykalności nawet w sytuacji, gdy dochodzi do zerwania stosunków dyplomatycznych z państwem wysyłającym¹⁶.

¹⁴ Konwencja wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232), art. 20.

¹⁵ Tamże, art. 22 i 30.

¹⁶ Tamże, art. 24.

4. Zwolnienie od podatków i opłat (art. 23, 28, 34, 35 i 36)

Przedstawiciele dyplomatyczni nie muszą ponosić opłat wynikających z obowiązku płacenia podatku dochodowego, podatków stanowych, municypalnych, podatków od wartości dodanej, akcyzy itp. Dyplomata jest zwolniony również od opłat celnych, którym nie podlega jego mienie osobiste oraz jego rodziny przywożone do kraju przyjmującego jego misję dyplomatyczną, jak również towary sprowadzane z zagranicy dla celów prywatnych lub służbowych¹⁷.

5. Swoboda porozumiewania się misji (art. 27)

Jest to kolejny immunitet oparty na teorii funkcjonalnej. Swobody, które niesie za sobą, pozwalają na prawidłowe wykonywanie zadań misji dyplomatycznej. Państwo, które przyjmuje misję dyplomatyczną, zobligowane jest do zapewnienia misji swobody porozumiewania się dla celów służbowych. Ma również za zadanie nie dopuścić do sytuacji ujawnienia treści przekazywanych przez misję dyplomatyczną, chyba że państwo wysyłające misję wyrazi na to zgodę. Immunitet ten oznacza zakaz używania wszelkich podsłuchów oraz innych urządzeń mających na celu zapoznanie się oraz ujawnienie informacji przekazywanych przez misję dyplomatyczną.

W celu ochrony informacji zawartych w oficjalnej korespondencji dyplomatycznej, misja oraz państwo, które ją wysyła, ma prawo do skorzystania z wszelkich dostępnych środków chroniących owe informacje. Stąd też ogromna rola kurierów dyplomatycznych w zakresie wykonywania tego immunitetu. Kurier dyplomatyczny, który posiada urzędową korespondencję dyplomatyczną (zawsze szczegółowo określony jest charakter przewożonej poczty dyplomatycznej oraz liczba przesyłek), ma immunitet nietykalności osobistej oraz immunitet jurysdykcyjny, dzięki którym nie może być aresztowany ani zatrzymany.

Przywilej swobody porozumiewania się misji dyplomatycznej można realizować również za pomocą nadajnika radiowego. Instalowanie i wykorzystywanie takiego urządzenia wymaga wcześniejszej zgody państwa przyjmującego misję. Po uzyskaniu zgody państwa przyjmującego misja dyplomatyczna może używać nadajnika radiowego w celach komunikacji ze swoim państwem wysyłającym, ale przestrzegając przepisów państwa przyjmującego dotyczących tej formy komunikacji. Misja dyplomatyczna, używając nadajnika radiowego, zobligowana jest do poszanowania państwa przyjmującego, co oznacza również brak zezwolenia na emisję jakichkolwiek audycji, które mogłyby podważać podstawy ustroju państwa przyjmującego. Jeżeli wystąpiłaby sytuacja wyżej opisana, państwo przyjmujące w każdej chwili może wycofać zgodę na korzystanie z nadajnika radiowego przez misję dyplomatyczną obcego państwa¹⁸.

6. Nietykalność poczty dyplomatycznej (art. 27)

Definiując pocztę dyplomatyczną, mamy na myśli wszelką korespondencję/przesyłkę wysłaną przez misję dyplomatyczną lub skierowaną do misji. Przesyłki poczty dyplomatycznej muszą być opatrzone w pieczęć misji dyplomatycznej lub rządu państwa wysyłającego przesyłkę do misji (może być ona odcisnięta w wosku, metalu lub tworzywie sztucznym) oraz etykietę, na której wyszczególniony jest adresat, jak również wskazanie, iż zawartość przesyłki stanowi korespondencję oficjalną. Jest to niezwykle istotne, gdyż poczta dyplomatyczna niespełniająca powyższych wymogów nie podlega immunitetowi, więc może dojść do sytuacji otwarcia korespondencji przez władze państwa przyjmującego. Natomiast odpowiednio oznaczona poczta dyplomatyczna korzystająca z immunitetu nie powinna w żadnym wypadku być zatrzymywana, tym bardziej otwierana.

¹⁷ Tamże, art. 23, 28, 34, 35, 36.

¹⁸ Tamże, art. 27.

Poczta dyplomatyczna powinna zawierać dokumenty dyplomatyczne lub inne przedmioty (jeśli ich przesłanie nie spowoduje naruszenia przepisów państwa przyjmującego misję dyplomatyczną) z przeznaczeniem wyłącznie do celów urzędowych.

Zaznaczyć jednak trzeba, iż mimo posiadanego immunitetu poczta dyplomatyczna podlega, tak jak każda inna poczta, ewentualnemu badaniu (np. przez wykorzystanie psów tropiących) pod kątem obecności narkotyków lub materiałów wybuchowych¹⁹.

7. Nietykalność osoby przedstawiciela dyplomatycznego (art. 29)

Immunitet dotyczący nietykalności osobistej dyplomaty jest najstarszym znanym w historii immunitetem. Funkcjonował on już w starożytności wśród wysyłanych przez władców posłów. Współcześnie potwierdzony przez konwencję wiedeńską z 1961 r. posiada rangę normy prawnej o charakterze międzynarodowym tak jak inne immunitety.

Dyplomata jest zobligowany do przestrzegania prawa państwa, w którym wypełnia swoją misję dyplomatyczną. Jednakże nietykalność osobista przedstawiciela dyplomatycznego oznacza całkowite wyłączenie jego osoby spod władzy wykonawczej państwa przyjmującego jego misję dyplomatyczną. Idzie za tym brak możliwości jego aresztowania, zatrzymania, jak również dokonania przymusowej kontroli, przeszukania lub nawet badania. Zwłaszcza kwestia niemożności zastosowania przymusowego badania jest z zasady drażliwa w sytuacjach, gdy podejrzewa się przedstawiciela dyplomatycznego, jako osobę kierującą pojazdem, o znajdowanie się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.

Wyjątkami od zasady całkowitej nietykalności przedstawicieli dyplomatycznych są sytuacje wynikające spoza konwencyjnych uregulowań:

- a) konieczność ewentualnych badań na lotnisku przed wejściem na pokład samolotu – przedstawiciel dyplomatyczny musi poddać się takim badaniom ze względów ogólnie rozumianego bezpieczeństwa,
- b) sytuacja ewentualnego przeszukania na lotnisku również przed wejściem do samolotu w momencie, gdy przeważają względy bezpieczeństwa publicznego²⁰.

Oczywiście dyplomata zobligowany jest do przestrzegania prawa państwa, w którym wypełnia swoją misję dyplomatyczną.

Za immunitetem nietykalności osobistej podąża automatycznie obowiązek nałożony na państwo przyjmujące, polegający na zapewnieniu ochrony przedstawicielom dyplomatycznym, w celu zapobieganiu ewentualnym próbom zamachów na osobę lub wolność i godność owych przedstawicieli dyplomatycznych²¹.

8. Immunitet jurysdykcyjny dyplomatów (art. 31 i 32)

Immunitet jurysdykcyjny przedstawicieli dyplomatycznych przybiera postać: immunitetu w sprawach karnych oraz immunitetu w sprawach cywilnych i administracyjnych:

a) immunitet w sprawach karnych

Immunitet jurysdykcyjny przedstawiciela dyplomatycznego dotyczący spraw karnych oznacza, że osoby nim objęte nie mogą być postawione w stan oskarżenia przed sądami państwa przyjmującego. Przedstawiciel dyplomatyczny nie może również podlegać żadnym sankcjom karnym stosowanym w państwie przyjmującym. Co istotne immunitet ten bez względu od stopnia wykroczenia lub przestępstwa jest immunitetem absolutnym, czyli chroni

¹⁹ Tamże, art. 27.

²⁰ Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie Krajowego Programu Ochrony Lotnictwa Cywilnego (Dz. U. poz. 912), na podstawie art. 187 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz. U. z 2016 r. poz. 605, z późn. zm.).

²¹ Konwencja wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych, art. 29.

w całości przedstawiciela dyplomatycznego niezależnie od sytuacji, w której złamano prawo państwa przyjmującego.

W momencie, gdy dochodzi do łamania prawa przez przedstawiciela dyplomatycznego objętego immunitetem jurysdykcyjnym państwo przyjmujące może dokonać trzech czynności:

- żądać od państwa wysyłającego uchylenia immunitetu przyznanego przedstawicielowi dyplomatycznemu;
- uznać przedstawiciela dyplomatycznego łamiącego prawo jako osobę *persona non grata*, inaczej mówiąc osobę niepożądaną lub niemile widzianą w państwie przyjmującym;
- prosić/żądać od państwa wysyłającego przedstawiciela dyplomatycznego wszczęcia procedury mającej na celu osądzenie go za dopuszczone przez niego przestępstwa.

Jednakże państwo przyjmujące misję dyplomatyczną nie ma podstaw prawnych, aby nałożyć ostatecznie obowiązek osądzenia podejrzanego przedstawiciela dyplomatycznego na państwo wysyłające.

b) immunitet w sprawach cywilnych i administracyjnych

Generalna zasada mówi o tym, że przedstawiciel dyplomatyczny posiadający immunitet jurysdykcyjny w sprawach cywilnych i administracyjnych nie podlega sądownictwu państwa przyjmującego w wyżej wymienionym zakresie.

Przedstawiciele dyplomatyczni nie są objęci omawianym immunitetem w trzech wyjątkowych sytuacjach:

- powództwa przeciwko przedstawicielom dyplomatycznym z zakresu prawa rzeczowego dotyczącego prywatnego mienia nieruchomości położonego na terytorium państwa przyjmującego,
- powództwa dotyczącego przyjmowania spadków, gdzie przedstawiciel dyplomatyczny występuje w charakterze osoby prywatnej, a nie jako dyplomata,
- powództwa dotyczącego działalności zawodowej bądź handlowej prowadzonej przez przedstawiciela dyplomatycznego w państwie przyjmującym, oprócz wykonywanych przez niego zadań wynikających z pełnienia przez niego funkcji dyplomaty (przy czym trzeba zaznaczyć, iż przedstawiciel dyplomatyczny co do zasady nie powinien takiej działalności prowadzić podczas pełnienia misji dyplomatycznej).

Dopuszczalna jest sytuacja wyraźnego zrzeczenia się immunitetu jurysdykcyjnego w zakresie cywilnym i administracyjnym. Takiego zniesienia dokonuje państwo wysyłające przedstawiciela dyplomatycznego. Sam przedstawiciel dyplomatyczny samodzielnie nie może pozbawić się owego immunitetu. Zastrzega się jednocześnie, że brak odpowiedzi państwa wysyłającego na wystosowaną prośbę zniesienia immunitetu przedstawicielowi dyplomatycznemu przez państwo przyjmujące nie jest traktowane jako wyrażenie zgody na zniesienie immunitetu²².

W historii dyplomacji oddzielny rozdział zajmuje urząd konsula i funkcjonowanie konsulatów. Również w przypadku tego stanowiska występują przywileje i immunitety. Należy jednak pamiętać, że służba konsularna traktowana jest przez prawo międzynarodowe oddzielnie od służby dyplomatycznej. Stąd też w 1963 r. podpisano konwencję wiedeńską o stosunkach konsularnych. Omówione tam przywileje i immunitety mają stosunkowo węższy zakres od immunitetów dyplomatycznych.

²² Tamże, art. 31, 32.

4. Prawo dyplomatyczne

Dokonując analizy zagadnienia dotyczącego immunitetu dyplomatycznego, nasuwa się pytanie, czy prawo dyplomatyczne – zarówno skodyfikowane, jak i zwyczajowe – jest stosowane w praktyce i w jakim zakresie? Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. miała na celu skodyfikowanie prawa dyplomatycznego i ujednoczenie praktyki państw, które ją podpisały, zwłaszcza zagadnień dotyczących immunitetów dyplomatycznych. Istotne jest podkreślenie, że naruszenie immunitetu dyplomatycznego pociąga za sobą międzynarodową odpowiedzialność prawną zarówno państwa przyjmującego misję dyplomatyczną, co do której zostało popełnione naruszenie, jak i państwa wysyłającego, jeżeli to jego przedstawiciel dyplomatyczny dopuścił się naruszenia. Rodzaj reakcji w sytuacji różnorodnych incydentów dyplomatycznych jest uzależniony od zakresu naruszenia oraz uwarunkowany panującymi relacjami bilateralnymi między danymi państwami. W ramach wachlarza reakcji można wymienić m.in.:

- protest wyrażony notą protestacyjną,
- odwołanie ambasadora,
- obniżenie rangi misji dyplomatycznej,
- żądanie odszkodowania,
- zerwanie stosunków dyplomatycznych²³.

4.1. Przykłady incydentów dyplomatycznych i naruszeń immunitetu dyplomatycznego na przestrzeni XIX i początków XX w.

1. Depesza emska – została wysłana 13 lipca 1870 r. z Ems przez króla Prus Wilhelma I do kanclerza Rzeszy Otto von Bismarcka. Bismarck przeredagował depeszę tak, by obrazić cesarza Francuzów Napoleona III Bonaparte i sprowokować wywołanie wojny. Następnie treść depeszy została opublikowana w prasie niemieckiej. Wiadomość zawierała relację z rozmów z ambasadorem Francji, w czasie których strona francuska starała się wymusić na Prusach zaniechania prób osadzenia na pustym wówczas tronie hiszpańskim przedstawiciela dynastii Hohenzollernów (w pierwotnej depeszy Wilhelm I uspokaja Napoleona, że nic nie wie o próbach sukcesji Hohenzollernów na tron hiszpański). Wilhelm I odrzucił francuskie żądania, a sama depesza była wyraźnie upokarzająca dla strony francuskiej. Reakcją Napoleona III było wypowiedzenie 19 lipca 1870 r. wojny Prusom (wojna francusko-pruska)²⁴.
2. Incydent Trent – wydarzenie w czasie wojny secesyjnej w USA, które doprowadziło do naruszenia brytyjskiej neutralności w tym konflikcie. 8 listopada 1861 r. brytyjski statek pocz-

²³ Więcej: J. Sutor, *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, wyd. VI, Warszawa 2000.

²⁴ Więcej: A. Pankowicz, *Historia Polska i Świat 1815–1939*, WSiP, Warszawa 1997, s. 120–121, lub w: J. Krasuski, *Historia Niemiec*, Wydawnictwo Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2008.

towy Trent został zatrzymany przez amerykański okręt San Jacinto w okolicach Bahamów. Na statku płynęli konfederaccy posłowie do Londynu i Paryża. Statek został puszczonej wolno, ale obaj dyplomaci zostali aresztowani, dostarczeni do Bostonu, a następnie internowani w forcie za miastem. Ze strony brytyjskiej akcja amerykańska została przyjęta jako akt agresji, ponieważ Amerykanie naruszyli normy prawa międzynarodowego, stwarzające wprawdzie możliwość przeszukania Trenta, ale zabraniające zatrzymywania kogokolwiek. Rząd brytyjski wystosował notę protestacyjną do Amerykanów, prosząc o wyjaśnienia. Amerykanie, chcąc zażegnać niebezpieczeństwo wojny z Wielką Brytanią, wyrazili ubolewanie z powodu incydentu i obiecali uwolnienie internowanych dyplomatów²⁵.

3. Telegram Zimmermanna (Nota/Depesza Zimmermanna) – minister spraw zagranicznych Niemiec Zimmermann wysłał 16 stycznia 1917 r. zaszyfrowaną depeszę do ambasadora Niemiec w Meksyku, wykorzystując łączność dyplomatyczną ambasady USA w Berlinie z ojczyzną, za pomocą telegraficznego kabla podwodnego przebiegającego przez terytorium Wielkiej Brytanii. Minister spraw zagranicznych Niemiec zaproponował w telegramie władzom Meksyku sojusz przeciwko Entencie i Stanom Zjednoczonym. Przechwycenie noty, odszyfrowanie i późniejsze ujawnienie jej Amerykanom przez Brytyjczyków było jednym z czynników, które przeważyły w podjęciu przez USA decyzji o zerwaniu stosunków dyplomatycznych z Niemcami, a następnie wycofaniu się USA z dotychczas prowadzonej polityki neutralności i wypowiedzeniu wojny Państwom Centralnym w kwietniu 1917 r.²⁶
4. Interwencja na Korfu – była to konfrontacja zbrojna pomiędzy faszystowskim Królestwem Włoch a Królestwem Grecji. Konflikt trwał od 31 sierpnia do 27 września 1923 r. Podłożem zatargu było zabicie przez nieznaną sprawców na terytorium Grecji pięciu włoskich członków międzynarodowej komisji granicznej. Rząd grecki otrzymał ultimatum dotyczące zadośćuczynienia, które odrzucił. W związku z powyższym Włosi postanowili przeprowadzić bombardowanie i desant na wyspę Korfu. Sprawa rozwiązania konfliktu została przekazana do Ligi Narodów. Dużą rolę w trakcie międzynarodowych negocjacji odegrała dyplomacja brytyjska. Ustalono akceptowalną przez Włochy sumę odszkodowania, dzięki czemu włoskie wojska opuściły wyspę do końca września. Zdarzenie to jest uznawane za pierwszy przykład ekspansywnej polityki Włoch po dojściu do władzy Narodowej Partii Faszystowskiej Benito Mussoliniego²⁷.

4.2. Przykładowe naruszenia immunitetu dyplomatycznego po 1945 r.

Współcześnie najczęstszym przykładem naruszenia immunitetu dyplomatycznego jest naruszenie nietykalności.

1. Konflikt na łonie UNESCO w 1966 r. dotyczący naruszenia nietykalności stałego przedstawicielstwa przy organizacji międzynarodowej. Obowiązywała wtedy jeszcze tylko konwencja o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. – ponieważ osobna konwencja regulująca status misji przy organizacjach została podpisana dopiero kilka lat później. Konflikt o budynek zajmowany przez przedstawicielstwo Republiki Chińskiej przy UNESCO powstał między

²⁵ Więcej: K. Michałek, *Dyplomaci i okręty: z dziejów polityki zagranicznej Skonfederowanych Stanów Ameryki. 1861–1865*, Wydawnictwo PWN.

²⁶ Więcej: B. Tuchman, *Telegram Zimmermanna*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1989.

²⁷ Więcej: J.A. Gierowski, *Historia Włoch*, Wydawnictwo Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1999.

Francją a Republiką Chińską (Tajwan). Władze francuskie siłą zajęły pomieszczenia misji i usunęły z niej cały personel. (Rząd francuski usprawiedliwiał się, że budynki należą do państwa chińskiego, a na chwilę obecną tylko Chińska Republika Ludowa jest oficjalnie uznawana przez Francję; co się z tym wiąże, przedstawiciele Republiki Chińskiej utracili wszystkie immunitety i przywileje). Reakcja UNESCO była natychmiastowa i jednoznaczna – oficjalny protest przeciw postępowaniu władz francuskich, uzasadniony naruszeniem przez Francję nietykalności pomieszczeń misji ustanowionej przy UNESCO. Powołano się na porozumienie zawarte między Francją a organizacją UNESCO dotyczące ustanowienia jej siedziby w Paryżu. Efektem końcowym konfliktu było przyjęcie rezolucji UNESCO, która podkreślała prawo do nietykalności pomieszczeń stałych przedstawicielstw dyplomatycznych²⁸.

2. „Wojna ambasad” miała miejsce w 1987 r. i rozgrywała się między Francją i Iranem. Konflikt ten wybuchł w związku z odmową składania zeznań przed sądem przez irańskiego tłumacza. Konwencja o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. stanowi wyraźnie, iż personel dyplomatyczny i administracyjno-techniczny ambasady jest objęty immunitetami, które chronią między innymi przed obowiązkiem zeznawania w sądzie. Mimo to policja francuska, ignorując przepisy konwencji, otoczyła budynek misji irańskiej, w której schronił się tłumacz, co spowodowało, że władze irańskie zastosowały takie same środki w stosunku do ambasady Francji w Teheranie. W wyniku tego incydentu doszło do zerwania stosunków dyplomatycznych między tymi dwoma państwami²⁹.
3. Skandal dyplomatyczny po akcji rosyjskich służb specjalnych w listopadzie 2009 r. na terenie bułgarskiego budynku w Moskwie. Bułgarski MSZ wystąpił z oficjalnym protestem o naruszenie immunitetu dyplomatycznego po wtargnięciu oddziału rosyjskich sił specjalnych do należącego do Bułgarii budynku Ośrodka Przemysłu Bułgarskiego w Moskwie. Mimo posiadania przez rosyjskie oddziały od prokuratora nakazu przeprowadzenia rewizji u bułgarskiego biznesmena (mieszkał w należącej do ośrodka budynku), akcję odwołano po proteście bułgarskiego konsula. Ambasada bułgarska złożyła też dyplomatyczną notę protestacyjną w rosyjskim MSZ³⁰.
4. Wtargnięcie wojska USA do ambasady Sudanu w Bagdadzie w lutym 2010 r. Wojsko amerykańskie w Iraku przyznało, iż żołnierze USA w poszukiwaniu rebeliantów irackich wtargnęli do nieczynnej ambasady Sudanu w Bagdadzie. W konsekwencji sudańskie MSZ wezwało na konsultacje ambasadora irackiego i amerykańskiego charge d'affaires w Chartumie, aby zaprotestować i poprosić o wyjaśnienia w sprawie rewizji w ambasadzie sudańskiej w Bagdadzie. Dyrektor Ministerstwa Spraw Zagranicznych Sudanu złożył protest przeciwko naruszeniu immunitetu ambasady Sudanu, mimo iż sudańska ambasada w Bagdadzie była nieczynna od roku, odkąd zostało uprowadzonych kilku jej pracowników. Od tego momentu Sudan reprezentowany był wobec władz irackich przez ambasadę w stolicy Jordanii, Ammanie, podczas gdy sudańskiej ambasady w Bagdadzie pilnowali ochroniarze³¹.
5. Afera WikiLeaks. Ujawnienie depeesz amerykańskiej dyplomacji przez WikiLeaks. Incydent rozpoczął się w listopadzie 2010 r., kiedy pięć gazet i WikiLeaks opublikowały część poufnych i tajnych wiadomości przesyłanych pomiędzy Departamentem Stanu USA a ambasadami USA. Pierwsze 220 z 251 287 dokumentów zostało opublikowanych 28 listopada na stronie WikiLeaks i na łamach El País (Hiszpania), Le Monde (Francja), Der Spiegel (Niemcy), The Guardian (Wielka Brytania) oraz The New York Times (Stany Zjednoczone). Spośród całości dokumentów żaden nie był oznaczony klauzulą „ściśle tajne”, około 15 tys.

²⁸ Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, www.centruminicjatyw.org.

²⁹ Tamże.

³⁰ Polska Agencja Prasowa, www.pap.pl.

³¹ Tamże.

dokumentacji to dokumenty „tajne”, ok. 100 tys. „poufne”, a 130 tys. nie zostało sklasyfikowanych³².

6. Zajęcie argentyńskiego wojskowego okrętu szkoleniowego. W październiku 2012 r. Fundusz inwestycyjny N.M.L. na wniosek lokalnego sądu w Ghanie zajął argentyński wojskowy okręt szkoleniowy „La Libertad” w Tema za długi w wysokości 320 mln dolarów. Była to pożyczka zaciągnięta przez Argentynę jeszcze w latach 90., której ciągle nie spłaciła. Z powodu przejścia statku do dymisji podali się ówczesna szefowa wywiadu oraz dowódca marynarki wojennej. Fundusz N.M.L. zaproponował rządowi argentyńskiemu oddanie statku pod warunkiem wpłacenia 20 mln dolarów zaliczki. Sprawa była o tyle trudna, iż zatrzymany okręt od 1953 r. służył do szkolenia kadetów i stanowił symbol argentyńskiej floty i dyplomacji. Argentyński MSZ przekonywał, że zostały naruszone prawa konwencji wiedeńskiej, które gwarantują immunitet dyplomatyczny okrętom wojskowym. Ghański sąd nie przychylił się do argentyńskich argumentów sądu, powołując się na wcześniejsze umowy podpisywane przez argentyńskie władze z N.M.L.³³
7. W Moskwie w październiku 2013 r. pobito dyplomatę – radcę ministra pełnomocnego ambasady holenderskiej. Napastnicy wepchnęli go do jego własnego mieszkania, skrupowali, a na lustrze napisali: LGBT (skrótowo tym określane są mniejszości seksualne). Podejrzewano, że jest to konsekwencja tzw. incydentu włamania do mieszkania i tymczasowego zatrzymania radcy rosyjskiej ambasady w Holandii. Kolejnym etapem incydentu było wystosowanie komunikatu szefa rosyjskiej Federalnej Służby Nadzoru Weterynaryjnego i Fitosanitarnego o rosyjskich zastrzeżeniach do jakości produktów mlecznych i kwiatów z Holandii. Wkrótce po tym Holandia wystosowała oficjalne przeprosiny do Rosji, przyznając, że zatrzymanie rosyjskiego dyplomaty było naruszeniem konwencji wiedeńskiej, która reguluje stosunki dyplomatyczne między państwami, w tym kwestie immunitetu. Rosyjskie MSZ zażądało, by władze w Hadze wypłaciły rodzinie rosyjskiego dyplomaty odszkodowanie za straty materialne i moralne, jakie poniósł w trakcie zatrzymania. Prawdziwym powodem powyższych incydentów dyplomatycznych był kryzys w stosunkach rosyjsko-holenderskich, który został wywołany sprawą aresztowanych w Rosji aktywistów międzynarodowej organizacji Greenpeace. We wrześniu 2013 r. na Morzu Barentsa zatrzymano 30 ekologów, w tym 26 obcokrajowców. Protestowali oni przeciwko wydobywaniu przez rosyjski koncern paliwowy Gazprom ropy naftowej w Arktyce. Rząd Holandii podjął działania prawne zmierzające do uwolnienia ekologów, ponieważ działacze Greenpeace’u prowadzili swoją akcję protestacyjną z pokładu statku z holenderską banderą³⁴.

Niestety dyplomaci mimo nałożonego na nich zobowiązania przestrzegania prawa państwa przyjmującego misję dyplomatyczną ich kraju, często zasłaniają się immunitetem przy popełnianiu różnego rodzaju wykroczeń, jak również przestępstw. Przykładowo w Polsce straż miejska przygotowała zestawienie wykroczeń drogowych za rok 2014, które popełniają w Polsce osoby z immunitetami dyplomatycznymi. Z dokumentu wynika, że od początku roku ujawniono 406 przypadków niestosowania się do przepisów ruchu drogowego przez osoby posiadające immunitet dyplomatyczny, w tym tylko we wrześniu 2014 r. – 49 przypadków. Wśród wykroczeń, które uwzględniła straż miejska, były: przekroczenie prędkości, wjazd na czerwonym świetle oraz nieprawidłowe parkowanie. Na pierwszym miejscu zestawienia znaleźli się dyplomaci USA, którzy popełnili w sumie 38 wykroczeń, w tym aż 28 razy przekraczali prędkość. Ale też jako jedyni podjęli działania, które mają ograniczyć popełniane przez nich wykroczenia. Krajami, których dyplomaci popełnili ponad 30 wykroczeń, były: Libia (35

³² Tamże.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

wykroczeń) oraz Rosja (31 wykroczeń). Na kolejnych miejscach znalazły się: Arabia Saudyjska (29), Ukraina (23), Irak (12), Wietnam (8), Chiny (8), Niemcy (8), Białoruś (8). W ogólnej liczbie wykroczeń popełnianych przez osoby chronione immunitetem dyplomatycznym straż miejska uwzględniła także przedstawicieli organizacji międzynarodowych, w tym: OBWE, KOMEKO, MFW oraz EBOR. Popelnili oni w sumie 20 wykroczeń, z czego najwięcej, czyli 9 – pracownicy OBWE³⁵.

Podsumowując, można stwierdzić, iż na przestrzeni dziejów przywileje i immunitety miały chronić dyplomatów oraz wspomagać ich w prawidłowym wykonywaniu powierzonych im zadań. Zmieniał się ich zakres podmiotowy, czasowy, terytorialny i przedmiotowy. Natomiast nigdy nie miały one na celu stosowania nieformalnego przyzwolenia na zachowania społecznie lub prawnie uznawane za niepożądane i złe. Przedstawiciele dyplomacjczy są zobligowani do przestrzegania prawa państwa przyjmującego ich misję dyplomatyczną oraz do wypełniania niezwykle istotnej podstawowej funkcji, jaką powierza im ich własne państwo, czyli reprezentacji swojej ojczyzny na terenie państwa przyjmującego oraz na arenie międzynarodowej.

³⁵ www.wyborcza.pl.

5. Obowiązywanie immunitetu dyplomatycznego na gruncie prawa karnego

Jak już wcześniej wspomniano, immunitet dyplomatyczny zaliczany jest w polskim prawie karnym do immunitetów zakrajowych oraz posiada charakter formalny.

„Zasadniczą cechą immunitetu formalnego jest to, iż przestaje on chronić posiadającą go osobę, gdy zostanie uchylony przez odpowiedni organ lub gdy osoba ta przestanie pełnić określoną funkcję. Konkludując, można powiedzieć, że immunitet formalny polega nie na wyłączeniu odpowiedzialności, a jedynie na wprowadzeniu utrudnień dotyczących pociągania posiadających go osób do określonego rodzaju odpowiedzialności”³⁶. Immunitet dyplomatyczny nie skutkuje jednak zniesieniem przestępności czynu. Osoba posiadająca ten rodzaj immunitetu nie jest jednak całkowicie bezkarna, ponieważ powinna ponieść odpowiedzialność za popełnione przestępstwo przed sądem państwa wysyłającego, czyli własnego państwa. Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r., stanowi w art. 31 ust. 4, iż: „immunitet przedstawiciela dyplomatycznego od jurysdykcji państwa przyjmującego nie uchyla w stosunku do niego jurysdykcji państwa wysyłającego”³⁷. Immunitet dyplomatyczny jest określany w doktrynie jako immunitet o charakterze pełnym – tym samym daje on ochronę osobom nim objętym na wszystkie czyny o znamionach przestępstwa, niezależnie od ich rodzaju, nawet w przypadku dopuszczenia się zbrodni w rozumieniu polskiego prawa karnego. Nie bez znaczenia jest również to, iż wyłącza on możliwość pozbawienia wolności, tym samym nie daje on możliwości aresztowania, jak i zatrzymania osoby cieszącej się takim immunitetem³⁸.

Kodeks postępowania karnego w art. 578 stwierdza, iż nie podlegają orzecznictwu polskich sądów karnych:

- 1) uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej Polskiej szefowie przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych,
- 2) osoby należące do personelu dyplomatycznego tych przedstawicielstw,
- 3) osoby należące do personelu administracyjnego i technicznego tych przedstawicielstw,
- 4) członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1–3, jeżeli pozostają z nimi we wspólnocie domowej,
- 5) inne osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych³⁹.

Uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej Polskiej szefowie przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych, zgodnie z art. 14 ust. 1 cytowanej już konwencji wiedeńskiej, który stanowi, iż szefowie misji dzielą się na trzy klasy, a mianowicie:

- a) ambasadorów i nuncjuszków, akredytowanych przy głowach państw, oraz innych szefów misji równorzędnego stopnia;
- b) posłów, ministrów i internuncjuszków, akredytowanych przy głowach państw;
- c) *chargé d'affaires*, akredytowanych przy ministrach spraw zagranicznych.

³⁶ S. Liszkiewicz, *Immunitety*, Wyd. CSP, Legionowo 2007, s. 8.

³⁷ Konwencja wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych.

³⁸ A. Sakowicz, K. Boratyńska, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wyd. BECK, Warszawa 2007, s. 1177.

³⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.).

Osoby należące do personelu dyplomatycznego tych przedstawicielstw. Zgodnie z art. 1 lit. d konwencji wiedeńskiej wyrażenie „członkowie personelu dyplomatycznego” oznacza członków personelu misji posiadających stopień dyplomatyczny, np. radcy ambasad, sekretarze, *attaché*. Cytowana już konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych nie dookreśla, nie reguluje, o jakie stopnie dyplomatyczne tutaj chodzi. „Należy w tym wypadku sięgnąć do źródeł pozakonwencyjnych, tj. do praktyki państw wyrażającej się w zgłoszeniach (wpisach) na listę korpusu dyplomatycznego danego państwa, które sporządzane są przez protokoły dyplomatyczne ministerstw spraw zagranicznych różnych państw. Na listach tych najczęściej znajdują się: *attaché* zwykli, *attaché* specjalni (wojskowi, morscy, lotniczy, handlowi, prasowi, konsularni, finansowi, rolniczy, prawni, naukowci itd.), radcy ambasad, sekretarze pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia”⁴⁰. Przyjęte jest, iż przyznanie immunitetu osobom należącym do personelu dyplomatycznego tych przedstawicielstw jest zależne od zgłoszenia ich przez szefa przedstawicielstwa, jako członków danej misji do Ministerstwa Spraw Zagranicznych państwa przyjmującego.

Osoby należące do personelu administracyjnego i technicznego tych przedstawicielstw. Pod pojęciem personelu administracyjnego będziemy przede wszystkim rozumieli np. sekretarki, szyfrantów, tłumaczy. Natomiast jako personel techniczny przedstawicielstw rozumiane są osoby, które w swoim zakresie obowiązków mają czynności o charakterze wyłącznie technicznym, np. kierowcy, technicy. Bardzo istotne jest to, iż osoby należące do personelu administracyjnego i technicznego przedstawicielstw korzystają z ochrony, jaką daje immunitet dyplomatyczny, pod warunkiem że nie posiadają obywatelstwa państwa przyjmującego lub stałego miejsca zamieszkania w państwie przyjmującym – zgodnie z art. 37 konwencji wiedeńskiej.

Członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1–3 art. 578, jeżeli pozostają z nimi we wspólnocie domowej. Zgodnie z przyjętą praktyką przez to pojęcie rozumiane są takie osoby, jak: małżonka/mążzonek i małoletnie dzieci. W tym przypadku uwzględnia się nie tylko dzieci własne, ale również dzieci adoptowane, przyjęte na wychowanie czy dzieci z wcześniejszego związku współmałżonka. Taki status może być również przyznany pełnoletnim dzieciom, nawet do 21–23 roku życia. Decyzję co do takiego statusu podejmuje państwo przyjmujące misję dyplomatyczną⁴¹.

Inne osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych. Przez to pojęcie rozumiane są przede wszystkim głowy państw obcych, szefowie rządów, ministrowie spraw zagranicznych i inni członkowie rządów podczas wizyt międzynarodowych zarówno oficjalnych, jak i roboczych. Jako podstawę immunitetu tych osób traktuje się powszechnie uznany zwyczaj międzynarodowy. W czasie oficjalnej wizyty głowy państwa obcego immunitet przysługuje także towarzyszącym jej członkom rodziny i urzędnikom. Przyjmuje się, że omawiany immunitet obejmuje również członków delegacji państw obcych wysyłanych w misji oficjalnej. Do powyższej kategorii należy zaliczyć też niektórych funkcjonariuszy organizacji międzynarodowych (np. Sekretarz Generalny ONZ), przedstawicieli państw członkowskich w organizacjach międzynarodowych. Źródłem immunitetu będzie tu zazwyczaj umowa międzynarodowa dotycząca danej organizacji międzynarodowej⁴².

Sytuację dotyczącą wątpliwości, czy dana osoba posiada immunitet dyplomatyczny, rozstrzyga się procedurą zapytania wystosowaną przez sąd lub prokuratora do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

⁴⁰ B. Janusz-Pohl, *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2009, s. 77.

⁴¹ S. Steinborn, *Komentarz aktualizowany do art. 578 Kodeksu postępowania karnego*, Lex Omega.

⁴² Tamże.

Zgodnie z art. 39 konwencji wiedeńskiej ochrona wynikająca z immunitetu dyplomatycznego pod względem zakresu czasowego rozpoczyna się z chwilą przekroczenia przez daną osobę granicy państwa przyjmującego i trwa nieprzerwanie przez cały czas pobytu, aż do momentu przekroczenia granicy w drodze powrotnej lub z upływem terminu, w którym mogło to nastąpić po zakończeniu misji. W podobny sposób została uregulowana kwestia przejazdu przez terytorium Polski – jako państwa trzeciego, w przypadku gdy przedstawiciel dyplomatyczny udaje się na swoją placówkę dyplomatyczną w innym państwie lub z niej powraca – art. 40 konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych. Osoba znajdująca się na terytorium państwa przyjmującego korzysta z przysługującego jej immunitetu od chwili zawiadomienia Ministra Spraw Zagranicznych RP. Należy dodać, że wcześniejszy koniec takiej ochrony może nastąpić z powodu uznania osoby za *persona non grata* lub osobę niepożądaną, co skutkuje automatycznym wyznaczeniem terminu do opuszczenia terytorium, który to termin zostaje wyznaczony przez państwo przyjmujące⁴³.

Immunitet dyplomatyczny wyłącza możliwość prowadzenia postępowania karnego przeciwko osobie, która z niego korzysta – zarówno jako postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego. Jeżeli postępowania nie wszczęto, a zachodzi podejrzenie, że sprawcą przestępstwa jest osoba objęta immunitetem dyplomatycznym, należy odmówić wszczęcia postępowania przygotowawczego. „Jeżeli natomiast postępowanie już wszczęto, podlega ono umorzeniu na podstawie art. 17 § 1 pkt 8. W razie wydania orzeczenia przeciwko osobie korzystającej z immunitetu dyplomatycznego podlega ono uchyleniu na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 8 z powodu wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej”⁴⁴.

Zgodnie z treścią art. 584 kpk, przepisu art. 578 kpk nie stosuje się w odniesieniu do osób w nim wymienionych w zakresie czynności niepopołnionych podczas i w związku z wykonywaniem ich funkcji urzędowych, jeżeli są obywatelami polskimi lub mają w RP stałe miejsce zamieszkania. Tym samym oznacza to, że wobec wskazanej grupy osób, które już zostały omówione wcześniej – z powodu ich obywatelstwa lub stałego miejsca zamieszkania – immunitet dyplomatyczny nie ma charakteru pełnego⁴⁵. Immunitet osób będących obywatelami polskimi lub mających na terytorium RP stałe miejsce zamieszkania został znacznie ograniczony i obejmuje jedynie czynności wykonywane podczas i w związku z pełnieniem przez nie funkcji urzędowych⁴⁶.

Zgodnie z art. 104 § 1 kk, w przypadku gdy ściganie sprawcy przestępstwa jest niedopuszczalne z powodu objęcia ochroną wynikającą z immunitetu dyplomatycznego, przedawnienie w odniesieniu do popełnionego przez niego czynu nie biegnie. Immunitet dyplomatyczny przysługuje na całym terytorium Polski, a więc również na polskich statkach powietrznych i morskich⁴⁷.

Art. 580 Kodeksu postępowania karnego reguluje kwestię zrzeczenia się immunitetu dyplomatycznego. Szczegółowo określa, iż podmiotem uprawnionym do pozbawienia/wycofania immunitetu jest tylko i wyłącznie państwo wysyłające⁴⁸. Takie zrzeczenie się nie może nastąpić w sposób dorozumiany – ale tylko i wyłącznie w sposób jasny i wyraźny. Uznaje się, iż najwłaściwszą formą zrzeczenia się immunitetu zakrajowości jest nota dyplomatyczna. „W razie odmowy zrzeczenia się immunitetu zakrajowości przez państwo wysyłające pozostaje możliwość uznania takiej osoby za *persona non grata* albo też wnioskowania o wszczęcie postępowania przeciwko tej osobie przez państwo wysyłające”⁴⁹.

⁴³ *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, pod red. D. Świeckiego, wyd. LexisNexis, Warszawa 2013, s. 981.

⁴⁴ Tamże, s. 979.

⁴⁵ Tamże, s. 980.

⁴⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 marca 2011 r., II AKz 179/11, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” 2011, nr 2.

⁴⁷ *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, pod red. D. Świeckiego, s. 981.

⁴⁸ Tamże, s. 985.

⁴⁹ Tamże, s. 1179.

Przywilejem wynikającym z immunitetu dyplomatycznego jest nietykalność osoby nim objętej, co oznacza, że nie może być ona ani tymczasowo aresztowana, ani zatrzymana w żadnej formie. W celu jednak ustalenia tożsamości danej osoby możliwe jest jej wylegitymowanie. Nie można natomiast pobrać próbek krwi do badania, przeszukać takiej osoby, ani stosować wobec niej środków przymusu bezpośredniego. Z analizy piśmiennictwa, orzecznictwa do Kodeksu postępowania karnego wynika, iż w sytuacji gdy osoba powołująca się na posiadanie immunitetu dyplomatycznego nie posiada dokumentów, na podstawie których możliwe jest ustalenie jej statusu – za dopuszczalne uznaje się jej zatrzymanie w granicach koniecznych dla ustalenia tożsamości⁵⁰.

Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 8 kwietnia 2015 r. w sprawie wiz oraz dokumentów potwierdzających pełnienie funkcji członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych (Dz. U. poz. 535) określiło dokumenty potwierdzające pełnienie funkcji członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi pod względem przywilejów i immunitetów na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, a także dokumenty potwierdzające status członków ich rodzin, uprawniające do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na tym terytorium, jak również określiło wzór dokumentów.

Dokumentami, w rozumieniu ww. rozporządzenia, są:

- 1) legitymacja dyplomatyczna wydawana szefom i członkom personelu dyplomatycznego misji dyplomatycznych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, której wzór określa załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) legitymacja służbowa wydawana członkom personelu administracyjnego i technicznego oraz członkom personelu służby misji dyplomatycznych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, której wzór określa załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) legitymacja konsularna wydawana kierownikom urzędów konsularnych oraz członkom personelu konsularnego państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, której wzór określa załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 4) legitymacja konsula honorowego wydawana konsulom honorowym w Rzeczypospolitej Polskiej, której wzór określa załącznik nr 4 do rozporządzenia;
- 5) legitymacja specjalna wydawana osobom innym niż wymienione w pkt 1–4, a także członkom ich rodzin, jeżeli wydanie takiej legitymacji jest uzasadnione na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych; wzór legitymacji specjalnej określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

Legitymacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, są także wydawane członkom rodzin osób wymienionych w tych przepisach oraz mogą być wydawane innym osobom zrównanym z szefami i członkami personelu misji dyplomatycznych, kierownikami urzędów konsularnych lub z członkami personelu konsularnego państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, a także członkom ich rodzin.

Legitymacje mają formę spersonalizowanej karty identyfikacyjnej o wymiarach 54 x 85 mm, wykonanej z tworzywa sztucznego, zawierającej dane osobowe, zdjęcie i podpis posiadacza, numer legitymacji, podpis i nazwę organu wydającego, datę i miejsce wydania, termin ważności oraz elementy zabezpieczające dokument przed podrobieniem i sfalszowaniem.

⁵⁰ Tamże, s. 980.

Załącznik nr 1
Wzór legitymacji dyplomatycznej

AWERS

REWERS

Załącznik nr 2
Wzór legitymacji służbowej

AWERS

REWERS

Załącznik nr 5
Wzór legitymacji specjalnej

AWERS

REWERS

Art. 583 Kodeksu postępowania karnego określa możliwość dokonania przeszukania pomieszczeń przedstawicielstwa dyplomatycznego. Można taką czynność procesową wykonać jedynie za zgodą szefa tego przedstawicielstwa lub osoby czasowo pełniacej jego funkcję. Powyższy

zapis w naturalny sposób stanowi kontynuację nietykalności osobistej dyplomaty. Komentowany przepis jest konsekwencją immunitetu o nietykalności pomieszczeń przedstawicielstw dyplomatycznych. Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych w art. 22 stanowi, iż pomieszczenia misji są nietykalne. Funkcjonariusze państwa przyjmującego nie mogą do nich wkraczać, chyba że uzyskają na to zgodę szefa misji. Państwo przyjmujące ma szczególny obowiązek przedsięwzięcia wszelkich stosownych kroków dla ochrony pomieszczeń misji przed jakimkolwiek wtargnięciem lub szkodą oraz zapobieżenia jakimkolwiek zakłóceniu spokoju misji lub uchybieniu jej godności. Pomieszczenia misji, ich urządzenia i inne przedmioty, które się w nich znajdują, oraz środki transportu misji nie podlegają rewizji, rekwizycji, zajęciu lub egzekucji⁵¹.

Zgodnie z treścią art. 1 lit. 1 konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych wyrażenie „pomieszczenie misji” oznacza budynki lub części budynków i tereny do nich przyległe, niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem, użytkowane dla celów misji, łącznie z rezydencją szefa misji. Z takiej samej nietykalności i ochrony jak pomieszczenia misji korzysta rezydencja prywatna przedstawiciela dyplomatycznego (art. 30 ust. 1 konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych)⁵². Ewentualna zgoda na dokonanie przeszukania musi być wyraźna, nie dorozumiana, a o jej wyrażeniu sąd lub prokurator występuje za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, na podstawie art. 613 kpk. „Skoro warunkiem przeszukania pomieszczeń przedstawicielstw dyplomatycznych jest każdorazowe uzyskanie zgody uprawnionego organu, wykluczona jest możliwość przeprowadzenia tej czynności na podstawie art. 220 § 3 kpk – w przypadku niecierpiącym zwłoki. Przeszukanie, nawet za zgodą osób, o których mowa w komentowanym przepisie, nie może być przeprowadzone w celu znalezienia korespondencji i dokumentów odnoszących się do pełnienia funkcji dyplomatycznych i konsularnych, ponieważ osoby korzystające z immunitetu zakrajowości nie są zobowiązane do wydania tych dokumentów”⁵³.

Zgodnie z konwencją wiedeńską o stosunkach dyplomatycznych korespondencja urzędowa misji jest nietykalna. Poczta dyplomatyczna nie powinna być otwierana ani zatrzymywana. We wcześniejszej części publikacji zaznaczono, iż przesyłki stanowiące pocztę dyplomatyczną powinny posiadać widoczne znaki zewnętrzne określające ich charakter i mogą zawierać jedynie dokumenty dyplomatyczne lub przedmioty przeznaczone do użytku urzędowego⁵⁴.

Wyrażenie „korespondencja urzędowa” oznacza wszelką korespondencję odnoszącą się do funkcjonowania, prawidłowego działania misji i jej funkcji. „Osoby pozostające pod ochroną immunitetu dyplomatycznego nie mają obowiązku przedstawiania korespondencji oraz dokumentów odnoszących się do tych funkcji. Oznacza to, że nie jest możliwe żądanie wydania takich dokumentów, ani przeprowadzenie ich przymusowego odebrania w trybie art. 217 § 5 kpk, jak również nie wolno żądać ich wydania na podstawie art. 218 kpk, ani dokonać przeszukania w celu ich znalezienia”⁵⁵.

5.1. Działania Policji wobec osób posiadających immunitet

Aktem prawnym, który reguluje postępowanie funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób posiadających immunitet dyplomatyczny, są wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 stycznia 2006 r. w sprawie postępowania policjantów wobec uczestników ruchu

⁵¹ Konwencja wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych.

⁵² *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, pod red. D. Świeckiego, s. 991.

⁵³ Tamże, s. 992.

⁵⁴ Konwencja Wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych, art. 27.

⁵⁵ *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, pod red. D. Świeckiego, s. 990.

drogowego korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych oraz korzystających z immunitetów krajowych. Z analizy powyższego przepisu wynika, iż stwierdzenie uprawnień osoby kontrolowanej do korzystania z immunitetu zakrajowego następuje na podstawie legitymacji wydanej przez Ministra Spraw Zagranicznych, którą osoba ta ma obowiązek posiadać i okazać⁵⁶.

Policjant ma prawo zatrzymać do kontroli każdy pojazd, również gdy jest on oznakowany tablicami dyplomatycznymi. W każdym przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia wykroczenia przez kierującego pojazdem wyposażonym w dyplomatyczne tablice rejestracyjne policjant powinien zatrzymać pojazd i przeprowadzić kontrolę wymaganych dokumentów pojazdu oraz dokumentów osoby kierującej. Jeżeli kierujący pojazdem, w przypadku określonym w ust. 2, jest osobą korzystającą z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych, policjant nie jest uprawniony do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego, skierowania sprawy do sądu, jak również wpisania tej osoby do ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Policjant poprzestaje na zwróceniu uwagi oraz sporządzeniu kary informacyjnej⁵⁷.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierujący pojazdem korzystający z immunitetu zakrajowego znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (np. wyczuwalna woń alkoholu z ust, trudności z zachowaniem równowagi po wyjściu z pojazdu, bełkotliwa mowa), policjant:

- 1) nie może żądać poddania się przez kierującego badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu, zwanemu dalej „badaniem”;
- 2) jest obowiązany zaproponować kierującemu poddanie się badaniu;
- 3) uniemożliwia dalsze kierowanie pojazdem w razie odmowy poddania się badaniu lub w przypadku pozytywnego wyniku badania.

Uniemożliwienie kierowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, powinno być połączone z nawiązaniem kontaktu z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym lub konsularnym oraz przekazaniem pojazdu innej osobie wskazanej przez kontrolowanego i może nastąpić w szczególności przez:

- 1) zwrócenie się do kontrolowanego o powstrzymanie się od kierowania pojazdem;
- 2) zaproponowanie przekazania do depozytu kluczyków pojazdu, a w przypadku odmowy oraz gdy osoba kontrolowana znajduje się poza pojazdem, uniemożliwienie jej powrotu do pojazdu przez blokowanie dostępu do drzwi, w miarę możliwości bez naruszenia nietykalności tej osoby;
- 3) zablokowanie kontrolowanego pojazdu przy użyciu pojazdu (pojazdów) służbowego Policji lub blokady na koła.

Uniemożliwienie kierowania, o którym mowa w ust. 1, powinno trwać do czasu przekazania kierującego do dyspozycji szefa misji lub urzędu, lub otrzymania innych, wyraźnych dyspozycji przekazanych przez dyżurnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych dyżurnemu komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji. Do pojazdu oznaczonego tablicami dyplomatycznymi nie należy wsiadać, nawet w celu wyjęcia kluczyków ze stacyjki⁵⁸. Pełna treść wytycznych nr 1 z 2006 r. stanowi załącznik do niniejszej publikacji.

Na przestrzeni dziejów przywileje i immunitety miały chronić dyplomatów oraz wspomagać ich w prawidłowym wykonywaniu powierzonych im zadań. Zmieniał się ich zakres podmiotowy, czasowy, terytorialny i przedmiotowy. Natomiast nigdy nie miały one na celu stosowania nieformalnego przyzwolenia na zachowania społecznie lub prawnie uznawane za

⁵⁶ Wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 stycznia 2006 r. (Dz. Urz. KGP Nr 4, poz. 17, z późn. zm.), § 2.

⁵⁷ Tamże, § 4.

⁵⁸ Tamże, § 6 i 7.

niepożądane i złe. Przedstawiciele dyplomatyczni zobligowani są do przestrzegania prawa państwa przyjmującego ich misje dyplomatyczną oraz do wypełniania niezwykle istotnej podstawowej funkcji, jaką powierza im ich własne państwo, czyli reprezentacji swojej ojczyzny na terenie państwa przyjmującego oraz na arenie międzynarodowej.

WYTYCZNE NR 1 KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

z dnia 3 stycznia 2006 r.

w sprawie postępowania policjantów wobec uczestników ruchu drogowego korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych oraz korzystających z immunitetów krajowych

W celu osiągnięcia właściwej sprawności i skuteczności działań Policji w zakresie realizowania zadań określonych w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908, z późn. zm.¹⁾), zwanej dalej w skrócie „p.r.d.”, związanych z kontrolowaniem uczestników ruchu drogowego korzystających z immunitetów zakrajowych i krajowych, oraz niektórych zadań określonych w innych ustawach w przypadku, gdy wyniki czynności dokonanych w trybie określonym w art. 129 ust. 1–3 p.r.d. uzasadniają podejrzenie popełnienia przez uczestnika ruchu drogowego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona wykroczenia lub przestępstwa, mając na uwadze w szczególności przepisy zawarte w:

- 1) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483);
- 2) Konwencji Wiedeńskiej o Stosunkach Dyplomatycznych, sporządzonej w Wiedniu w dniu 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232);
- 3) Konwencji Wiedeńskiej o Stosunkach Konsularnych, sporządzonej w Wiedniu w dniu 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98);
- 4) Protokole z dnia 8 kwietnia 1965 r. o przywilejach i immunitetach Wspólnot Europejskich (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864);
- 5) ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199, z późn. zm.);
- 6) ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.);
- 7) ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206, z późn. zm.);
- 8) ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.), w szczególności w art. 17 § 2, art. 74, art. 243–248, art. 308;
- 9) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.), w szczególności w art. 47 ust. 1;
- 10) ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.), w szczególności w art. 54;
- 11) rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 6 maja 1983 r. w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie (Dz. U. Nr 25, poz. 117);
- 12) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego (Dz. U. Nr 70, poz. 410, z późn. zm.);
- 13) rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego (Dz. U. z 2003 r. Nr 14, poz. 144, z późn. zm.);
- 14) rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 czerwca 2003 r. w sprawie wykazu środków działających podobnie do alkoholu oraz warunków i sposobu przeprowadzania badań na ich obecność w organizmie (Dz. U. Nr 116, poz. 1104, z późn. zm.);

¹⁾ Zmiany ustawy powołanej w przypisie zostały opublikowane w Dz. U. z 2005 r. Nr 175, poz. 1462, Nr 179, poz. 1486 oraz Nr 180, poz. 1494 i 1497.

- 15) rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lutego 2005 r. w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej (Dz. U. Nr 33, poz. 299);
 - 16) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów (Dz. U. Nr 25, poz. 204)
- postanawia się co następuje:

Rozdział 1 Przepisy ogólne

§ 1

Wytyczne stosuje się do osób:

- 1) korzystających z immunitetów zakrajowych, o których mowa w art. 129 ust. 3 p.r.d.;
- 2) korzystających z immunitetów krajowych, o których mowa w innych ustawach.

§ 2

1. Stwierdzenie uprawnień osoby kontrolowanej do korzystania z immunitetu:
 - 1) zakrajowego – następuje na podstawie legitymacji wydanej przez Ministra Spraw Zagranicznych²⁾, którą osoba ta ma obowiązek posiadać i okazać;
 - 2) krajowego – następuje na podstawie legitymacji stwierdzającej uprawnienia do korzystania z immunitetu.
2. Wykaz osób uprawnionych do korzystania z immunitetu krajowego zawiera załącznik nr 1 do wytycznych.

§ 3

Każda interwencja podejmowana wobec osób korzystających z immunitetów lub przywilejów musi być przeprowadzana taktownie, ale stanowczo, z pełnym poszanowaniem przysługujących tym osobom praw.

Rozdział 2 Postępowanie policjanta w toku kontroli uczestników ruchu drogowego korzystających z immunitetów zakrajowych

§ 4

1. Policjant ma prawo zatrzymać do kontroli każdy pojazd, również gdy jest on oznakowany tablicami dyplomatycznymi.
2. W każdym przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia wykroczenia przez kierującego pojazdem wyposażonym w dyplomatyczne tablice rejestracyjne policjant powinien zatrzymać pojazd i przeprowadzić kontrolę wymaganych dokumentów pojazdu oraz dokumentów osoby kierującej.
3. Jeżeli kierujący pojazdem, w przypadku określonym w ust. 2, jest osobą korzystającą z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych, policjant nie jest uprawniony do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego, skierowania sprawy do sądu jak również wpisania tej osoby do ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Policjant poprzestaje na zwróceniu uwagi oraz sporządzeniu kary informacyjnej według wzoru określonego w załączniku nr 2 do wytycznych.
4. Osoby piastujące funkcje honorowe: konsula generalnego, konsula, wicekonsula, agenta konsularnego obcego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej korzystają z immunitetu wyłącznie w zakresie czynów popełnionych w związku z wykonywaniem tych funkcji i nie są uprawnione do dysponowania pojazdami oznakowanymi dyplomatycznymi tablicami rejestracyjnymi lub dodatkowym oznakowaniem „CD” lub „CC”. Członkom rodziny tych osób nie przysługują żadne immunitety wynikające z pokrewieństwa lub powinowactwa.
5. W stosunku do osób korzystających z przywilejów i immunitetów zakrajowych niedopuszczalne jest:
 - 1) sprawdzanie stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, wymiarów, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze;
 - 2) zatrzymanie dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem lub jego używania.

²⁾ Wzory legitymacji określa rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 16 listopada 2003 r. w sprawie dokumentów oraz wiz dla szefów i członków personelu misji dyplomatycznych, kierowników urzędów konsularnych i członków personelu konsularnego państw obcych oraz innych osób (Dz. U. Nr 225, poz. 2234).

§ 5

Ustala się następujący tryb sporządzania i przekazywania karty informacyjnej, o której mowa w § 4 ust. 3:

- 1) policjant przeprowadzający interwencję – jest obowiązany do jej sporządzenia;
- 2) dyżurny jednostki organizacyjnej Policji właściwej dla miejsca zdarzenia – po uprzednim jej potwierdzeniu, niezwłocznie przesyła kartę za pomocą faksu do dyżurnego komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji;
- 3) dyżurny komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji – niezwłocznie przesyła kartę informacyjną za pomocą faksu dyżurnemu Komendy Głównej Policji;
- 4) dyżurny Komendy Głównej Policji – kartę przesyła za pomocą faksu do dyżurnego Protokołu Dyplomatycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie³⁾ oraz do komórki organizacyjnej właściwej do spraw ruchu drogowego w Komendzie Głównej Policji.

§ 6

1. Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierujący pojazdem korzystający z immunitetu zakrajowego znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (np. wyczuwalna woń alkoholu z ust, trudności z zachowaniem równowagi po wyjściu z pojazdu, bełkotliwa mowa), policjant:
 - 1) nie może żądać poddania się przez kierującego badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu, zwanemu dalej „badaniem”;
 - 2) jest obowiązany zaproponować kierującemu poddanie się badaniu;
 - 3) uniemożliwia dalsze kierowanie pojazdem w razie odmowy poddania się badaniu lub w przypadku pozytywnego wyniku badania.
2. Uniemożliwienie kierowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, powinno być połączone z nawiązaniem kontaktu z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym lub konsularnym oraz przekazaniem pojazdu innej osobie wskazanej przez kontrolowanego i może nastąpić w szczególności przez:
 - 1) zwrócenie się do kontrolowanego o powstrzymanie się od kierowania pojazdem;
 - 2) zaproponowanie przekazania do depozytu kluczyków pojazdu, a w przypadku odmowy oraz gdy osoba kontrolowana znajduje się poza pojazdem, uniemożliwienie jej powrotu do pojazdu przez blokowanie dostępu do drzwi, w miarę możliwości bez naruszenia nietykalności tej osoby;
 - 3) zablokowanie kontrolowanego pojazdu przy użyciu pojazdu (pojazdów) służbowego Policji lub blokady na koła.
3. Uniemożliwienie kierowania, o którym mowa w ust. 1, powinno trwać do czasu przekazania kierującego do dyspozycji szefa misji lub urzędu, lub otrzymania innych, wyraźnych dyspozycji przekazanych przez dyżurnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych dyżurnemu komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji.
4. Do zdarzenia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio tryb informacyjny określony w § 5.

§ 7

Do pojazdu oznaczonego tablicami dyplomatycznymi nie należy wsiadać, nawet w celu wyjęcia kluczyków ze stacyjki.

§ 8

W odniesieniu do osób kierujących pojazdami, które piastują funkcje honorowe: konsula generalnego, konsula, wicekonsula, agenta konsularnego obcego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej, policjant dokonujący kontroli może żądać na zasadach ogólnych poddania się przez te osoby badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu, jak również ukarania w przypadku oczywistego naruszenia przepisów.

§ 9

Jeżeli w trakcie kontroli okaże się, że kierującym jest osoba niekorzystająca z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych, a dysponent pojazdu korzysta z tych immunitetów i przywilejów, policjant przeprowadza kontrolę i wobec kierującego stosuje środki przewidziane prawem. W takim przypadku nie sprawdza się stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, wymiarów, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze.

³⁾ Warszawa, Aleja Szucha 23, faks nr 0-22 523 96 17 lub 0-22 621 19 14; tel. nr 0-22 523 90 00 (centrala).

§ 10

Zasady dotyczące osób korzystających z immunitetów zakrajowych mają zastosowanie wobec dyplomatów akredytowanych w państwach trzecich jedynie podczas ich przejazdu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu objęcia stanowiska w kraju akredytacji, powrotu na nie lub powrotu do swego własnego kraju.

Rozdział 3

Postępowanie policjanta w toku kontroli uczestników ruchu drogowego korzystających z immunitetów krajowych

§ 11

1. Jeżeli kontrolowanym pojazdem kieruje osoba korzystająca z immunitetu krajowego, a zatrzymanie pojazdu nie było spowodowane uzasadnionym podejrzeniem popełnienia wykroczenia, stosuje się ogólne zasady dotyczące przeprowadzania kontroli drogowej.
2. Jeżeli wobec osoby korzystającej z immunitetu krajowego zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia wykroczenia, a okoliczności nie uzasadniają skierowania do właściwego organu wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie jej do odpowiedzialności, należy poprzestać na zwróceniu uwagi.

§ 12

1. Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierujący pojazdem, będący osobą korzystającą z immunitetu krajowego, znajduje się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (np. wyczuwalna woń alkoholu z ust, trudności z zachowaniem równowagi po wyjściu z pojazdu, bełkotliwa mowa), policjant jest obowiązany do żądania poddania się przez tę osobę badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu, które jest czynnością niecierpiącą zwłoki, podejmowaną w trybie art. 17 § 2 k.p.k.
2. W razie odmowy poddania się badaniu policjant, realizując uprawnienia wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, może:
 - 1) zastosować środki przymusu bezpośredniego w celu doprowadzenia do badania;
 - 2) zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku przestępstwa z uwagi na niezbędną tę czynności dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.
3. W celu niemożliwienia osobie, o której mowa w ust. 1, kierowania pojazdem stosuje się odpowiednio przepis § 6 ust. 2.

§ 13

1. W przypadku gdy osobą, o której mowa w § 12, jest osoba korzystająca z immunitetu parlamentarnego (poseł, senator, poseł do Parlamentu Europejskiego), policjant przeprowadzający kontrolę niezwłocznie zawiadamia o jej rozpoczęciu dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji właściwej dla miejsca przeprowadzania kontroli.
2. Dyżurny, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie powiadamia komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji lub jego zastępcę, który niezwłocznie powiadamia Komendanta Głównego Policji lub jego zastępcę oraz podejmuje czynności zmierzające do niezwłocznego powiadomienia Marszałka Sejmu lub Marszałka Senatu, a także właściwego miejscowo prokuratora o podjęciu wobec takiej osoby czynności zmierzających do poddania się przez tę osobę badaniu.
3. Powiadomienie, o którym mowa w ust. 2, jest wykonaniem obowiązków Policji określonych w art. 105 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora.
4. Odstępuje się od dokonania czynności, o których mowa w § 12, na żądanie Marszałka Sejmu lub Marszałka Senatu, albo gdy takie polecenie wyda właściwy miejscowo prokurator.

§ 14

1. W przypadku gdy osobą, o której mowa w § 12, jest osoba korzystająca z immunitetu sędziowskiego lub prokuratorskiego, policjant przeprowadzający kontrolę niezwłocznie zawiadamia o jej rozpoczęciu dyżurnego jednostki Policji właściwej dla miejsca przeprowadzania kontroli.
2. Dyżurny jednostki Policji, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie powiadamia o podjęciu wobec takiej osoby czynności zmierzających do poddania się przez tę osobę badaniu:
 - 1) w przypadku, gdy osobą tą jest sędzia – prezesa właściwego miejscowo sądu oraz prezesa sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce dokonywania czynności;

- 2) w przypadku, gdy osobą tą jest prokurator – właściwego miejscowo prokuratora, a także prokuratora przełożonego.
3. Odstępuje się od dokonania czynności, o których mowa w § 12, na żądanie prezesa właściwego miejscowo sądu lub prezesa sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce dokonywania czynności lub prokuratora przełożonego, albo gdy takie polecenie wyda właściwy miejscowo prokurator.

§ 15

1. Policjant dokonujący czynności wobec osób korzystających z immunitetu krajowego sporządza notatkę służbową zawierającą szczegółowy opis zdarzenia oraz dane tej osoby, zwaną dalej „notatką”.
2. W odniesieniu do osób wymienionych w załączniku nr 1 do wytycznych w lp. 1, 2 oraz 5 – 11, notatka, po potwierdzeniu przez dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji właściwej dla miejsca zdarzenia, powinna być niezwłocznie przesłana za pomocą faksu do dyżurnego właściwej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, a dyżurny komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji przesyła ją dyżurnemu Komendy Głównej Policji.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli w toku czynności policjant nie ujawnił naruszenia prawa lub przestał na zwróceniu uwagi sprawcy wykroczenia.
4. Organy uprawnione do wydania zgody na zatrzymanie lub aresztowanie bądź pociągnięcie do odpowiedzialności osób korzystających z immunitetów krajowych oraz osób, co do których notatkę przekazuje się do Komendy Głównej Policji, określa załącznik nr 1 do wytycznych.

Rozdział 4 Przepisy końcowe

§ 16

Tracą moc wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie postępowania policjantów wobec osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych oraz osób korzystających z immunitetów krajowych (Dz. Urz. KGP Nr 9, poz. 43).

§ 17

Wytyczne wchodzi w życie z dniem podpisania.

Komendant Główny Policji

**Załączniki do wytycznych nr 1
Komendanta Głównego Policji
z dnia 3 stycznia 2006 r.**

Załącznik nr 1

**Wykaz osób korzystających z immunitetów krajowych
i organów uprawnionych do wydania zgody na ich zatrzymanie lub aresztowanie
bądź pociągnięcie do odpowiedzialności oraz osób,
co do których notatkę służbową przekazuje się do KGP**

Lp.	Osoba korzystająca z immunitetu	Zakres immunitetu i właściwość organów	Notatka do KGP (TAK/NIE)	Podstawa prawna
1.	poseł, senator	Nie może być zatrzymany lub aresztowany bez zgody Sejmu (Senatu), z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu (Senatu), który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 105 i 107 Konstytucji RP; * art. 10 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora
2.	członek Parlamentu Europejskiego	Podczas sesji Parlamentu Europejskiego korzysta na terytorium swojego państwa z immunitetów przyznawanych członkom parlamentu ich państwa (eurodeputowany pochodzący z Rzeczypospolitej Polskiej – na zasadach jak dla posła lub senatora – vide pkt 1) i nie może, na terytorium innego Państwa Członkowskiego, być zatrzymany ani nie może być wobec niego prowadzone postępowanie sądowe.	TAK	* art. 9 Protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej
3.	sędzia	Nie może być bez uprzedniej zgody sądu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Sędzia nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się prezesa właściwego miejscowo sądu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	NIE	* art. 181 Konstytucji RP; * art. 49 ustawy o Sądzie Najwyższym; * art. 80 i 130 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych; * art. 29 i 49 ustawy Prawo o ustroju sądów administracyjnych; * art. 30 ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych
4.	prokurator	Nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez zgody przełożonego dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Do wydania zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej wolno przedsięwziąć tylko czynności niecierpiące zwłoki, zawiadamiając o tym niezwłocznie prokuratora przełożonego. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej sąd dyscyplinarny może polecić niezwłoczne zwolnienie prokuratora zatrzymanego na gorącym uczynku.	NIE	* art. 54 i 112 ustawy o prokuraturze

Zakład Służby Kryminalnej

5.	Członek Trybunału Stanu	Nie może być bez uprzedniej zgody Trybunału Stanu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się przewodniczącego Trybunału Stanu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 200 Konstytucji RP; * art. 15a ustawy o Trybunale Stanu
6.	Sędzia Trybunału Konstytucyjnego	Nie może być bez uprzedniej zgody Trybunału Konstytucyjnego pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 196 Konstytucji RP; * art. 7 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym
7.	Rzecznik Praw Obywatelskich	Nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 211 Konstytucji RP
8.	Rzecznik Praw Dziecka	Nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 7 ustawy o Rzeczniku praw dziecka
9.	Prezes Najwyższej Izby Kontroli	Nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 206 Konstytucji RP; * art. 18 ustawy o NIK
10.	Prezes IPN	Nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 14 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
11.	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	Nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli (jednocześnie) jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.	TAK	* art. 11 ustawy o ochronie danych osobowych

Załącznik nr 2

Wzór karty informacyjnej

.....
(Komenda Wojewódzka Policji/
Komenda Stołeczna Policji)

....., dnia20..... r.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Protokół Dyplomatyczny
fax: (0-22) 621-19-14
za pośrednictwem KGP

Karta informacyjna

o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wykroczenia / przestępstwa* drogowego
przez kierującego korzystającego z immunitetu

Dnia 20..... r. około godziny, w miejscowości
..... powiat
gmina ulica/droga nr

1. Imię i nazwisko –
2. Obywatelstwo –
3. Seria i nr prawa jazdy
4. Stanowisko i miejsce zatrudnienia –
5. Seria i numer legitymacji MSZ –

kierował pojazdem marki rodzaj
o nr. rejestracyjnym kraj rejestracji

Zebrany materiał wskazuje na popełnienie przez wymienionego wykroczenia/przestępstwa*.

z art. tj. czyn zagrożony karą

oraz punktami,

Uwagi

.....

.....
(stopień, imię i nazwisko sporządzającego)

.....
(data i podpis dyżurnego jednostki Policji miejsca zdarzenia)

.....
(jednostka Policji)

.....
(podpis dyżurnego KWP/KSP)

*) niepotrzebne skreślić

6. Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP

Kwestię odpowiedzialności za popełnione wykroczenia na gruncie prawa polskiego reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Art. 5 § 1 tej ustawy określa, iż nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

(...)

6) obwiniony jest:

- a) uwierzytelnionym w Rzeczypospolitej Polskiej, szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa obcego,
- b) osobą należącą do personelu dyplomatycznego tego przedstawicielstwa,
- c) osobą należącą do personelu administracyjnego lub technicznego tego przedstawicielstwa,
- d) członkiem rodziny osób wymienionych w lit. a–c i pozostaje z nimi we wspólnocie domowej,
- e) inną osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego, na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych,
- f) kierownikiem urzędu konsularnego lub innym urzędnikiem konsularnym państwa obcego albo inną osobą zrównaną z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;

przy czym jednocześnie § 3 ww. ustawy stanowi, iż „przepisu § 1 pkt 6 można nie stosować do obywatela państwa obcego, z którym nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności”⁵⁹.

W dniu 31 marca 2015 r. Komendant Główny Policji wydał zarządzenie nr 7 zmieniające zarządzenie w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców. Opracowano również i wdrożono „Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w Rzeczypospolitej Polskiej” (pełna treść procedur stanowi załącznik do niniejszej publikacji). Zgodnie z omawianym zarządzeniem oraz procedurą funkcjonariusz weryfikuje, czy sprawca jest osobą korzystającą z immunitetu na podstawie okazanej legitymacji wystawianej przez Protokół Dyplomatyczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych – legitymacje te zostały przedstawione już we wcześniejszej części publikacji.

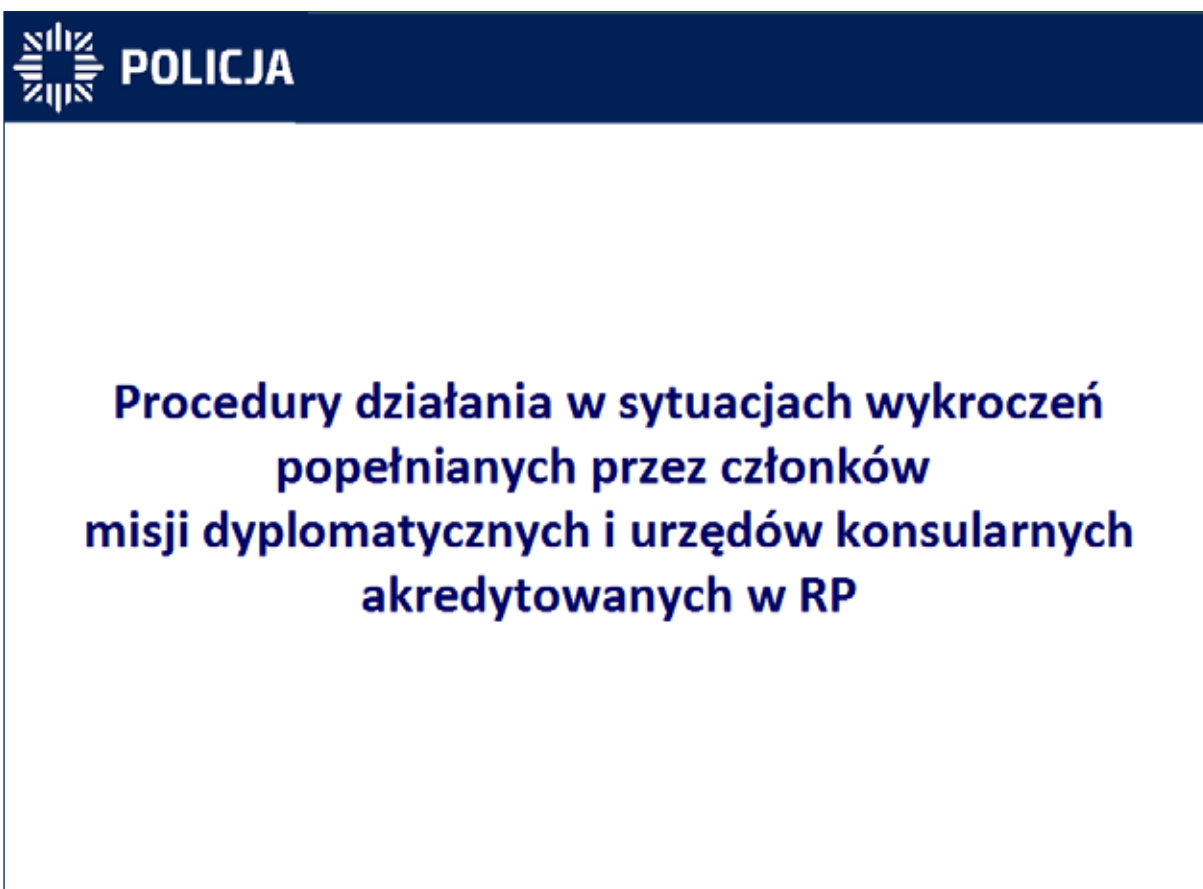
Jeśli sprawca jest osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego i okazał stosowną legitymację, funkcjonariusz weryfikuje z listą państw (stanowiącą załącznik nr 5 do procedur), czy dyplomata pochodzi z kraju, który na zasadzie wzajemności podlega karaniu mandatem.

⁵⁹ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, z późn. zm.), art. 5.

W przypadku ustalenia, iż sprawca wykroczenia posiada immunitet oraz jest członkiem personelu misji państwa, w którym nie nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandatów – zgodnie z art. 5 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia – brak jest podstaw do kierowania wniosku o ukaranie lub nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego. Sprawa jest zakończona.

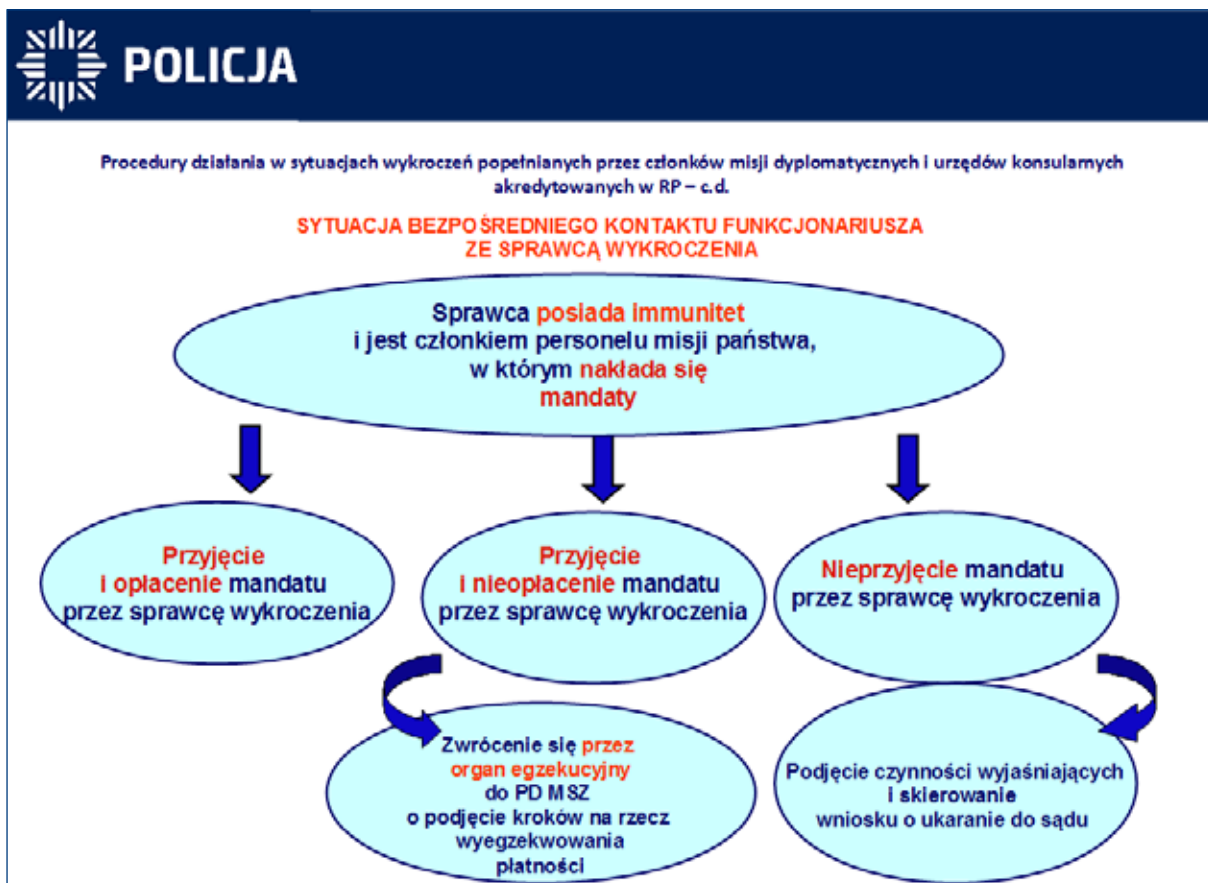
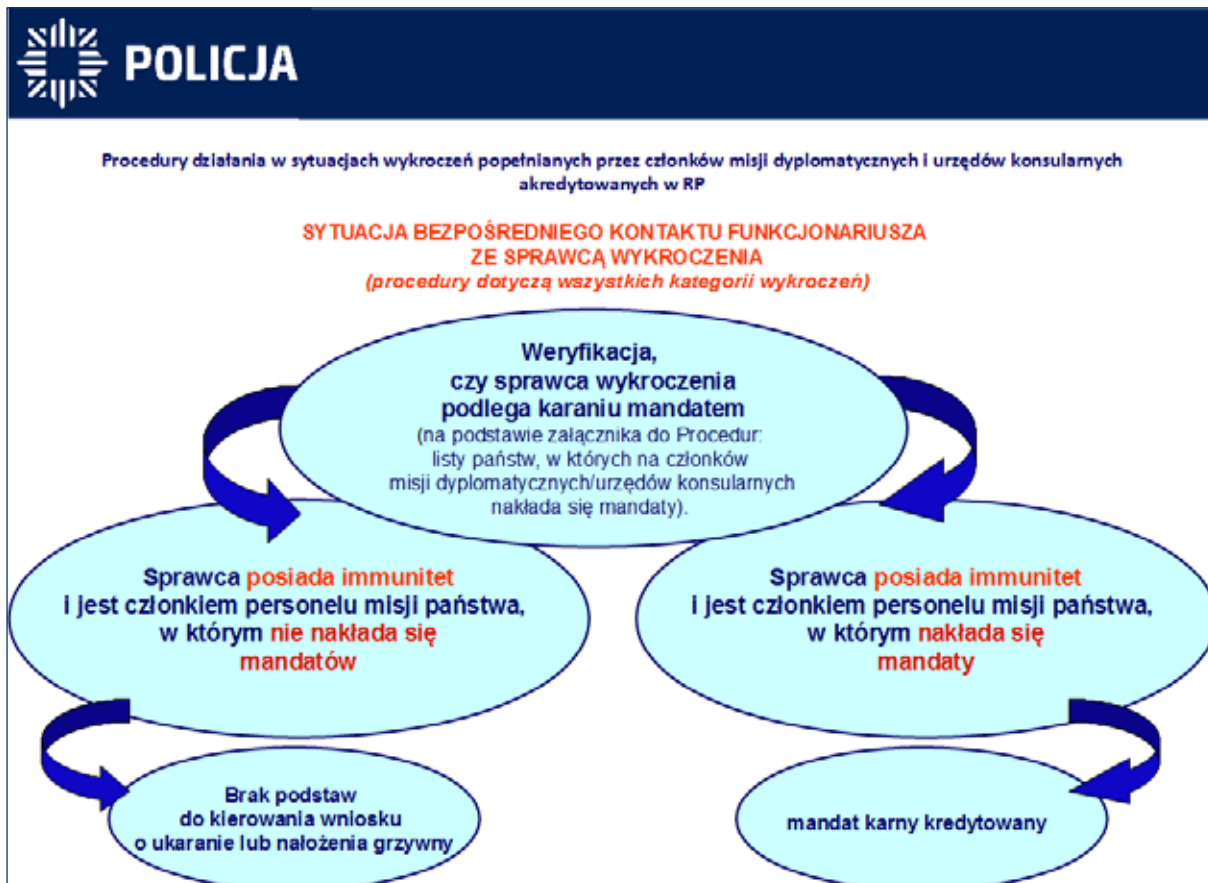
W przypadku ustalenia, że sprawca wykroczenia posiada immunitet, ale jest członkiem personelu misji państwa, w którym nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandaty – funkcjonariusz wystawia mandat karny kredytowany. W sytuacji przyjęcia i opłacenia mandatu przez sprawcę wykroczenia sprawa jest zakończona. W sytuacji przyjęcia i nieopłacenia mandatu organ prowadzący postępowanie egzekucyjne zwraca się do Protokołu Dyplomatycznego MSZ o podjęcie kroków na rzecz wyegzekwowania płatności. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wystawia w tej sprawie notę do właściwej misji dyplomatycznej. W sytuacji nieprzyjęcia mandatu przez sprawcę wykroczenia, organ wystawiający mandat kieruje wniosek o ukaranie do sądu, który musi zwrócić się – za pośrednictwem Protokołu Dyplomatycznego MSZ – o złożenie wyjaśnień przez członków misji, w tym również może prosić o przekazanie wyjaśnień w formie pisemnej. Protokół Dyplomatyczny MSZ występuje w tej sprawie z notą do właściwej misji dyplomatycznej. Oskarżyciel publiczny powinien wskazać we wniosku o ukaranie przesłanki dla zastosowania art. 5 § 3 kpw⁶⁰.

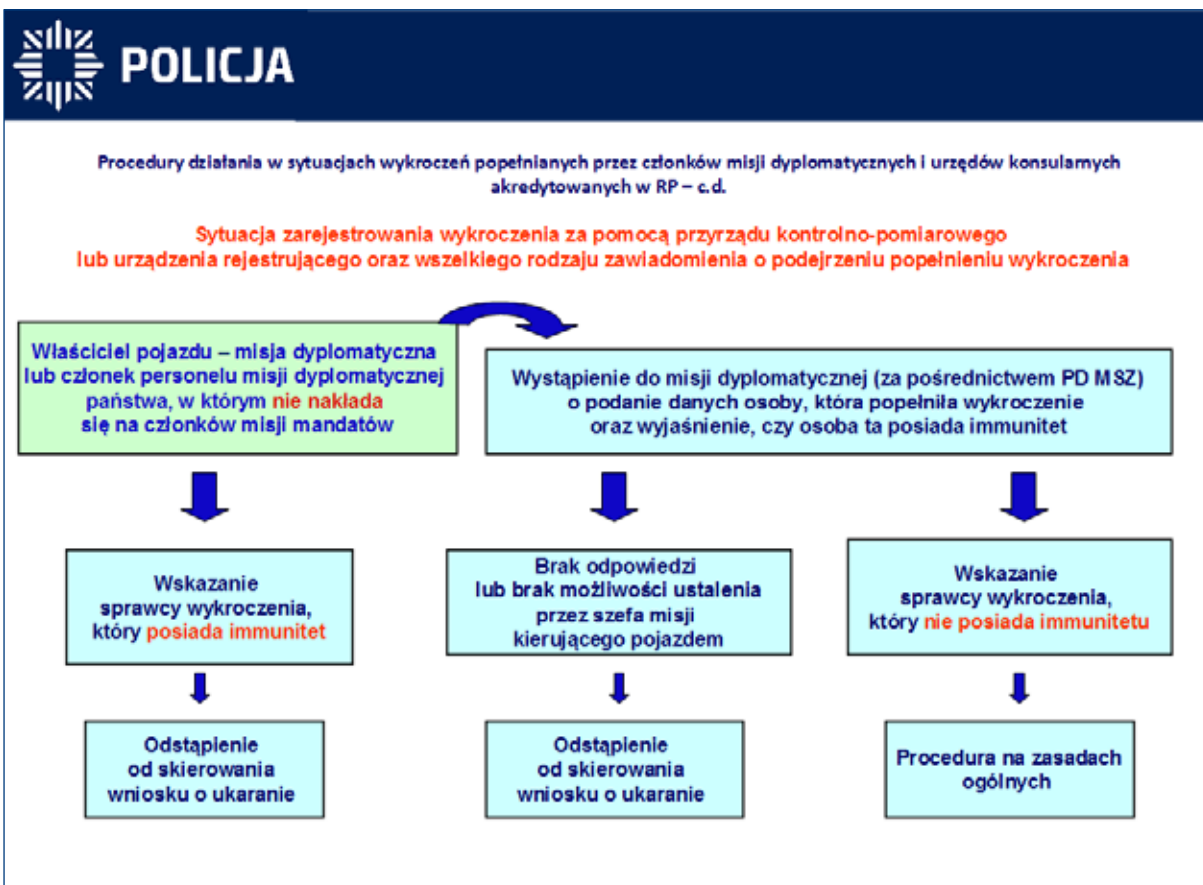
Graficznie przedstawiono procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP⁶¹.

⁶⁰ Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w Rzeczypospolitej Polskiej.

⁶¹ Źródło: strona KGP, autor – podkom. Piotr Lubaszko, ekspert Wydziału Prewencji Biura Prewencji i Ruchu Drogowego KGP.

POLICJA

Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP – c.d.

UWAGA!!!

Organy prowadzące czynności wyjaśniające informują PD MSZ o wykroczeniu popełnionym przez członka korpusu dyplomatycznego i sposobie zakończenia czynności wyjaśniających za pomocą **Karty Informacyjnej**.

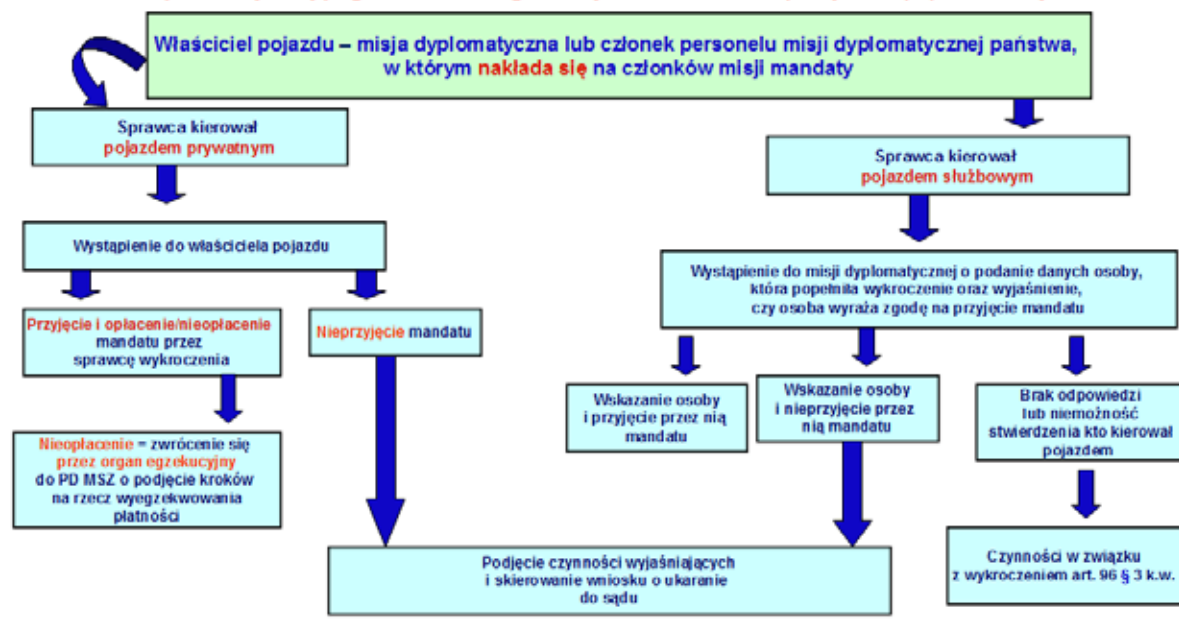
Procedury (...) mają również zastosowanie do:

- Dyrektora Biura Informacji Rady Europy;
- Dyrektora Generalnego, Zastępcy Dyrektora Generalnego Biura Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji;
- Przedstawiciela, Zastępcy Przedstawiciela, Funkcjonariusza Łącznikowego Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców.

Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP – c.d.

Sytuacja zarejestrowania wykroczenia za pomocą przyrządu kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego oraz wszelkiego rodzaju zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia wykroczenia

Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w RP – cd.

- **Zał. nr 1** – Informacja dot. oznaczeń na tablicach rejestracyjnych pojazdów należących do członków misji;
- **Zał. nr 2** – Wykaz znaków rejestracyjnych dla obcych przedstawicielstw dyplomatycznych w Polsce;
- **Zał. nr 3** – Wzory legitymacji wydawanych przez MSZ (dyplomatyczna, służbowa, konsularna, specjalna, konsula honorowego);
- **Zał. nr 4** – Wzór *Karty informacyjnej o popełnieniu wykroczenia/uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wykroczenia* przez osobę posiadającą immunitet zakrajowy*;
- **Zał. nr 5** – Lista państw, w których wystawia się mandaty członkom misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych i oczekuje się ich opłacenia (44 państwa)

Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w Rzeczypospolitej Polskiej

I. Sytuacja bezpośredniego kontaktu funkcjonariusza ze sprawcą wykroczenia na miejscu zdarzenia

1. Funkcjonariusz weryfikuje, czy sprawca jest osobą korzystającą z immunitetu na podstawie okazanej legitymacji wystawianej przez Protokół Dyplomatyczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej PD MSZ). Osoby korzystające z immunitetu posiadają legitymacje dyplomatyczne, służbowe i konsularne. Posiadacze legitymacji konsula honorowego i legitymacji specjalnych – co do zasady – nie korzystają z immunitetu (ostateczne ustalenie w sytuacjach wątpliwych możliwe w porozumieniu z PD MSZ).
2. Jeśli sprawca jest osobą korzystającą z immunitetu, funkcjonariusz weryfikuje na podstawie *Listy państw, w których nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandaty* (stanowiącej załącznik nr 5 do niniejszych Procedur), czy sprawca wykroczenia podlega karaniu mandatem.
 - A. W przypadku ustalenia, iż sprawca wykroczenia posiada immunitet oraz jest członkiem personelu misji państwa, w którym nie nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandatów – zgodnie z art. 5 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (dalej k.p.w.) – brak jest podstaw do kierowania wniosku o ukaranie lub nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego. Sprawa jest zakończona.

B. W przypadku ustalenia, iż sprawca wykroczenia posiada immunitet, ale jest członkiem personelu misji państwa, w którym nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandaty – funkcjonariusz wystawia mandat karny kredytowany.		
W sytuacji przyjęcia i opłacenia mandatu przez sprawcę wykroczenia sprawa jest zakończona.	W sytuacji przyjęcia i nieopłacenia mandatu organ prowadzący postępowanie egzekucyjne zwraca się do PD MSZ o podjęcie kroków na rzecz wyegzekwowania płatności. Ministerstwo Spraw Zagranicznych (dalej MSZ) występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej.	W sytuacji nieprzyjęcia mandatu przez sprawcę wykroczenia, organ wystawiający mandat kieruje wniosek o ukaranie do sądu. Organ ten może zwrócić się – za pośrednictwem PD MSZ – o złożenie wyjaśnień przez członków misji, w tym również może prosić o przekazanie wyjaśnień w formie pisemnej. PD MSZ występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej. Oskarżyciel publiczny powinien wskazać we wniosku o ukaranie przesłanki dla zastosowania art. 5 § 3 k.p.w.

II. Sytuacja zarejestrowania wykroczenia za pomocą przyrządu kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego, kiedy sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem.

1. Jeśli pojazd zarejestrowany jest na numerach dyplomatycznych, organ uprawniony do wystawienia mandatu – w oparciu o *Listę państw, w których nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandaty* – weryfikuje, czy pojazd należy do misji/urzędu konsularnego państwa,

w którym nakłada się na dyplomatów mandaty oraz czy pojazd jest własnością osoby prywatnej, czy własnością misji dyplomatycznej/urzędu konsularnego (na podstawie tablic rejestracyjnych – szczególnie w załączniku nr 2).

a) W przypadku ustalenia, iż właścicielem pojazdu jest misja dyplomatyczna lub członek personelu misji dyplomatycznej państwa, w którym nie nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandatów – organ prowadzący postępowanie występuje – za pośrednictwem Protokołu Dyplomatycznego – do misji dyplomatycznej o podanie danych osoby, która popełniła wykroczenie oraz wyjaśnienie, czy osoba ta korzysta z immunitetu (czyli stosowane są dotychczasowe procedury).		
Misja wskazuje sprawcę wykroczenia, który posiada immunitet.	Misja wskazuje sprawcę wykroczenia, który nie korzysta z immunitetu (np. obywatel polski).	Brak odpowiedzi misji.
Organ prowadzący czynności wyjaśniające odstępuje od kierowania wniosku o ukaranie na podstawie art. 5 § 1 pkt 6 k.p.w.	Normalna procedura stosowana przez organ prowadzący sprawę.	Protokół Dyplomatyczny MSZ wspiera organy prowadzące postępowanie w uzyskaniu odpowiedzi w przypadku wystąpienia trudności. Wobec nieskuteczności tych działań lub w przypadku gdy misja oświadcza, że nie jest w stanie ustalić, kto kierował pojazdem, organ prowadzący odstępuje od skierowania wniosku o ukaranie do sądu.

b) W przypadku ustalenia, iż właścicielem pojazdu jest misja dyplomatyczna lub członek personelu misji państwa, w którym nakłada się na członków misji dyplomatycznych/urzędów konsularnych mandaty oraz:			
gdy sprawca kierował pojazdem prywatnym, organ prowadzący postępowanie występuje bezpośrednio do właściciela pojazdu pismem analogicznym ze stosowanym wobec obywateli polskich.	gdy sprawca kierował pojazdem służbowym misji/urzędu konsularnego, organ prowadzący postępowanie występuje za pośrednictwem PD MSZ do misji dyplomatycznej o podanie danych osoby, która popełniła wykroczenie oraz wyjaśnienie, czy osoba ta wyraża zgodę na przyjęcie mandatu. Pismo (wg wzoru do ustalenia) jest analogiczne ze stosowanym wobec polskich osób prawnych będących właścicielami pojazdu, którym popełniono wykroczenie.		
Dalsza procedura jak w pkt I 2 B.	Wskazanie osoby i przyjęcie mandatu.	Wskazanie osoby i nieprzyjęcie mandatu.	Brak odpowiedzi misji lub odpowiedź wskazująca, iż misja nie jest w stanie stwierdzić, kto kierował pojazdem.
		W sytuacji nieprzyjęcia mandatu przez sprawcę wykroczenia, organ wystawiający mandat kieruje wniosek o ukaranie do sądu. Organ ten może zwrócić się – za pośrednictwem PD MSZ – o złożenie	W przypadku braku odpowiedzi Protokół Dyplomatyczny MSZ wspiera organ prowadzący postępowanie w celu jej uzyskania. Oskarżyciel publiczny może zwrócić się – za pośrednictwem

6. Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych

		wyjaśnień przez członków misji, w tym również może prosić o przekazanie wyjaśnień w formie pisemnej. PD MSZ występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej. Oskarżyciel publiczny powinien wskazać we wniosku o ukaranie przesłanki dla zastosowania art. 5 § 3 k.p.w.	PD MSZ – o złożenie wyjaśnień przez szefa misji, w tym również może prosić o przekazanie wyjaśnień w formie pisemnej. PD MSZ występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej. Wobec nieskuteczności tych działań lub w przypadku gdy misja oświadcza, że nie jest w stanie ustalić, kto kierował pojazdem, organ prowadzący czynności wyjaśniające nakłada mandat karny na szefa misji na podstawie art. 96 § 3 k.w. lub kieruje wniosek o ukaranie przekroczenia terminu, o którym mowa w art. 97 § 1 k.p.w. W sytuacji nieprzyjęcia mandatu przez szefa misji, organ wystawiający mandat kieruje wniosek o ukaranie do sądu. Oskarżyciel publiczny powinien wskazać we wniosku o ukaranie przesłanki dla zastosowania art. 5 § 3 k.p.w.
	W sytuacji przyjęcia i opłacenia mandatu przez sprawcę wykroczenia sprawa jest zakończona. W sytuacji przyjęcia i nieopłacenia mandatu organ prowadzący postępowanie egzekucyjne zwraca się do PD MSZ o podjęcie kroków na rzecz wyegzekwowania płatności. MSZ występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej.		W sytuacji przyjęcia i opłacenia mandatu przez sprawcę wykroczenia sprawa jest zakończona. W sytuacji przyjęcia i nieopłacenia mandatu organ prowadzący postępowanie egzekucyjne zwraca się do PD MSZ o podjęcie kroków na rzecz wyegzekwowania płatności. MSZ występuje w tej sprawie notą do właściwej misji dyplomatycznej.

2. Jeśli pojazd jest zarejestrowany na numerach zwyczajnych, a w toku postępowania wyjaśniającego okaże się, że sprawcą wykroczenia był członek personelu misji dyplomatycznej lub urzędu konsularnego, obowiązują procedury opisane w odpowiednio w pkt 1 a) i b).
3. Tryb określony w pkt 1 a) i b) stosuje się również w każdym innym przypadku, w którym sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem.

III. W stosunku do członków przedstawicielstw organizacji międzynarodowych nie stosuje się – co do zasady – postanowień art. 5 § 1 pkt 6 k.p.w. Jednakże art. 5 § 1 pkt 6 lit. (e) k.p.w. będzie miał zastosowanie do następujących osób pełniących funkcje kierownicze w podanych niżej przedstawicielstwach organizacji międzynarodowych (o ile nie są obywatelami polskimi, co potwierdza posiadanie przez nich legitymacji dyplomatycznej):

- Biuro Informacji Rady Europy: Dyrektor Biura
- Biuro Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji: Dyrektor Generalny, Zastępca Dyrektora Generalnego
- Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców: Przedstawiciel, Zastępca Przedstawiciela, Funkcjonariusz Łącznikowy

IV. Procedura przekazywania informacji.

1. Organy prowadzące czynności wyjaśniające (Straż Miejska, Główny Inspektorat Transportu Drogowego, Policja, Straż Graniczna) informują PD MSZ o wykroczeniu popełnionym przez członka korpusu dyplomatycznego i sposobie zakończenia czynności wyjaśniających za pomocą Karty Informacyjnej (załącznik nr 4).
2. PD zwróci się odrębnymi pismami do właściwych organów egzekucyjnych celem ustalenia trybu przekazywania przez te organy informacji o nieopłaconych mandatach.

Załącznik nr 1

Rejestracja pojazdów należących do członków misji posiada następującą strukturę: W OXYABC, gdzie WO – jest elementem stałym, XY – oznacza stały numer przypisany konkretnemu państwu, a litery ABC oznaczają kolejne cyfry przypisujące pojazd do danej kategorii.

- 001-005 – prywatne pojazdy dla ambasadora
- 006-199 – prywatne dyplomatów Ambasady
- 200-249 – prywatne Attache Wojskowego
- 250-299 – służbowe Attachatu Wojskowego
- 300-499 – prywatne urzędników Ambasady
- 500-699 – służbowe Ambasady – (501 – samochód flagowy Ambasadora)
- 700-799 – prywatne urzędników konsularnych
- 800-899 – prywatne pracowników konsularnych
- 900-999 – służbowe Konsulatu

Załącznik nr 2 – Wykaz znaków rejestracyjnych dla obcych przedstawiciel dyplomatycznych w Polsce

W 001...	USA	W 057...	Fundusz Walutowy
W 002...	W. Brytania	W 058...	Filipiny

6. Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych

W 003...	Francja	W 059...	Międzyn. Korp. Finan.
W 004...	Kanada	W 060...	RPA
W 005	RFN	W 061...	OBWE
W 006...	Niderlandy	W 062...	Cypr
W 007...	Włochy	W 063...	Kuwejt
W 008...	Austria	W 064...	UNIDO ONZ
W 009...	Japonia	W 065...	Rosja
W 010...	Turcja	W 066...	Słowacja
W 011...	Belgia	W 067...	Czechy
W 012...	Dania	W 068...	Bułgaria
W 013...	Norwegia	W 069...	Węgry
W 014...	Grecja	W 070...	Rumunia
W 015...	Australia	W 071...	Wietnam
W 016...	Algieria	W 072...	Serbia
W 017...	Afganistan	W 073...	KRL-D
W 018...	Argentyna	W 074...	Kuba
W 019...	Brazylia	W 075...	Albania
W 020...		W 076...	Chiny
W 021...	Egipt	W 077...	Mongolia
W 022...	Ekwador	W 078...	
W 023...	Finlandia	W 079...	Kom. Org. Wsp. Kolei (KOWK)
W 024...	Hiszpania	W 080...	
W 025...	Irak	W 081...	Laos
W 026...	Iran	W 082...	Angola
W 027...	Indie	W 083...	Ukraina
W 028...	Indonezja	W 084...	Eur. Bank Odb. i Roz. (EBOR)
W 029...	Kolumbia	W 085...	Litwa
W 030...	Malezja	W 086...	Białoruś
W 031...	Libia	W 087...	Łotwa
W 032...	Maroko	W 088...	Chorwacja
W 033...	Meksyk	W 089...	Liban
W 034...	Nigeria	W 090...	Słowenia
W 035...	Pakistan	W 091...	
W 036...	Portugalia	W 092...	Estonia
W 037...	Palestyna	W 093...	Macedonia
W 038...	Syria	W 094...	Mołdawia
W 039...	Szwecja	W 095...	
W 040...	Szwajcaria	W 096...	Armenia
W 041...	Tunezja	W 097...	Sri Lanka
W 042...	Tajlandia	W 098...	Kazachstan
W 043...	Wenezuela	W 099...	Arabia Saudyjska
W 044...	Urugwaj	W 100...	Gruzja
W 045...	Peru	W 101...	Uzbekistan

Zakład Służby Kryminalnej

W 046...	Jemen	W 102...	Org. ds. Migracja (IOM)
W 047...		W 103...	Nowa Zelandia
W 048...	Dem. Rep. Konga	W 104...	Azerbejdżan
W 049...	Izrael	W 105...	Zakon Maltański
W 050...		W 106...	Kambodża
W 051...	Chile	W 107...	FRONTEX
W 052...	Nuncjatura	W 108...	Luksemburg
W 053...	Rep. Korei	W 109...	Bośnia i Hercegowina
W 054...	Unia Europejska	W 110...	Panama
W 055...	Irlandia	W 111...	Katar
	Bank Światowy	W 112...	Malta

Załącznik nr 4

....., dnia20..... r.
(nazwa organu sporządzającego kartę) (miejsowość) (data)

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Protokół Dyplomatyczny**

**Karta informacyjna o popełnieniu wykroczenia/
uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wykroczenia*
przez osobę posiadającą immunitet zakrajowy**

W dniu 20..... r. o godz./około godziny*w miejscowości
..... powiat gmina
województwo ulica/droga*

1. Imię i nazwisko
2. Obywatelstwo
3. Funkcja/stanowisko, miejsce wykonywania funkcji (ambasada, konsulát, przedstawicielstwo organiza-
cji międzynarodowej).....
4. Nazwa, seria i numer dokumentu potwierdzającego posiadanie immunitetu
5. Opis zdarzenia.....

Powyższe okoliczności wskazują na popełnienie przez wymienionego wykroczenia
z art.
tj. czynu zagrożonego karą

6. Przesłanki warunkujące dopuszczalność wszczęcia postępowania w sprawie o wykroczenie:
 - a) sprawca wykroczenia posiada immunitet i jest członkiem personelu misji państwa, wobec których niedopuszczalne jest wszczęcie postępowania – art. 5 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*;
 - b) sprawca wykroczenia posiada immunitet lecz jest członkiem personelu misji państwa, wobec których dopuszczalne jest wszczęcie postępowania – art. 5 § 2 lub art. 5 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*

7. Sposób rozstrzygnięcia.....
.....
(odstąpienie od prowadzenia czynności z powodu zaistnienia przesłanki wymienionej w pkt 6a, zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego, zastosowanie postępowania mandatowego – seria, nr i kwota nałożonego mandatu, prowadzone są czynności wyjaśniające, skierowanie wniosku o ukaranie do sądu)

..... (imię i nazwisko sporządzającego kartę) (podpis przełożonego)

* **niepotrzebne skreślić**

Załącznik nr 5

Lista państw, w których wystawia się mandaty członkom misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych i oczekuje się ich opłacenia

1. Algieria (Algierska Republika Ludowo-Demokratyczna)
2. Australia (Związek Australijski)
3. Austria (Republika Austrii)
4. Belgia (Królestwo Belgii)
5. Brazylia (Federacyjna Republika Brazylii)
6. Bułgaria (Republika Bułgarii)
7. Chile (Republika Chile)
8. Chiny (Chińska Republika Ludowa)
9. Cypr (Republika Cypryjska)
10. Egipt (Arabska Republika Egiptu)
11. Estonia (Republika Estońska)
12. Filipiny (Republika Filipin)
13. Finlandia (Republika Finlandii)
14. Francja (Republika Francuska)
15. Grecja (Republika Grecka)
16. Hiszpania (Królestwo Hiszpanii)
17. Holandia (Królestwo Niderlandów)
18. Indie (Republika Indii)
19. Iran (Islamska Republika Iranu)
20. Irlandia
21. Izrael (Państwo Izrael)
22. Japonia
23. Kanada
24. Korea (Republika Korei)
25. Kuwejt (Państwo Kuwejt)
26. Liban (Republika Libańska)
27. Malezja
28. Malta (Republika Malty)
29. Meksyk (Meksykańskie Stany Zjednoczone)
30. Mołdawia (Republika Mołdawii)
31. Norwegia (Królestwo Norwegii)
32. Nowa Zelandia
33. Pakistan (Islamska Republika Pakistanu)
34. Portugalia (Republika Portugalska)
35. Rosja (Federacja Rosyjska)
36. Słowenia (Republika Słowenii)
37. Stany Zjednoczone Ameryki
38. Szwajcaria (Konfederacja Szwajcarska)
39. Tunezja (Republika Tunezyjska)
40. Turcja (Republika Turcji)
41. Urugwaj (Wschodnia Republika Urugwaju)
42. Wenezuela (Boliwariańska Republika Wenezueli)
43. Wielka Brytania (Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej)
44. Włochy (Republika Włoska)

Literatura

- Berezowski C., Góralczyk W., Libera K., *Prawo międzynarodowe publiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1967.
- Encyklopedia PWN*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1997.
- Gierowski J.A., *Historia Włoch*, Wydawnictwo Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1999.
- Janusz-Pohl B., *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, pod red. D. Świeckiego, wyd. LexisNexis, Warszawa 2013.
- Krasuski J., *Historia Niemiec*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2008.
- Liszkiewicz S., *Immunitety*, Wyd. CSP, Legionowo 2007.
- Michalek K., *Dyplomaci i okręty: z dziejów polityki zagranicznej Skonfederowanych Stanów Ameryki, 1861–1865*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987.
- Pankowicz A., *Historia Polska i Świat 1815–1939*, WSiP, Warszawa 1997.
- Piekarski J., Ikonowicz C., *Protokół dyplomatyczny. Dobre obyczaje*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2002.
- Pietkiewicz E., *Protokół dyplomatyczny*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 1998.
- Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w Rzeczypospolitej Polskiej*.
- Słownik wyrazów obcych*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1999.
- Steinborn S., *Komentarz aktualizowany do art. 578 Kodeksu postępowania karnego*, Lex Omega.
- Sutor J., *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, Wyd. VI, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
- Szczepanik K., *Dyplomacja Polski 1918–2005*, Wydawnictwo Akson, Warszawa 2005.
- Tuchman B., *Telegram Zimmermanna*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1989.
- Sakowicz A., Boratyńska K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. Beck, Warszawa 2007.

Akty prawne

- Konwencja Wiedeńska z dnia 18 kwietnia 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych (Dz. U. 1965 r. Nr 37, poz. 232).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz. U. z 2016 r. poz. 605).

Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie Krajowego Programu Ochrony Lotnictwa Cywilnego (Dz. U. poz. 912).

Wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 stycznia 2006 w sprawie postępowania policjantów wobec uczestników ruchu drogowego korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych oraz korzystających z immunitetów krajowych (Dz. Urz. KGP Nr 4 poz. 17, z późn. zm.).

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 marca 2011 r., II AKz 179/11, OSA w Katowicach 2011, nr 2.

Netografia

Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, www.centruminicjatyw.org.

Polska Agencja Prasowa, www.pap.pl.

www.wyborcza.pl.

